

ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ಸುಖಾಪಿತ ಗ್ರಂಥವು.

ವಂದಿಸತ್ತುರುಷಾ಼ಲೋಕೆಗುಣಗ್ರಹಣತತ್ಪರಾ಼ | ರಾಜಹಂಸಾನಿ
ವಜ್ರಾತ್ ಹೈರಗ್ರಹಣಕೂವಿದಾ಼ || ೧ ||

ಟೀಕು || ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೀರುಬೆರಸಿದ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಉದಕವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ,
ಹಾಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರಾಜಹಂಸಗಳೋಪಾದಿ ಗುಣವನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವುಳ್ಳ ಸತ್ಪುರುಷರನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂ
ದು ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನಾದ ಕವಿಯು ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯಂ ಮಾಡಿದನು.

ಮೂಲ || ಪ್ರಣವ್ಯಸರ್ವಲೋಕೇಶಂದೆವದೇವೈಶ್ವರಂಹರಿಂ | ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಂ
ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಸಮ್ಮತಂ || ||ಟೀ|| ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರನೂ,
ದೇವಾದಿದೇವನೂ ಆದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ವಂದಿಸಿ, ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರ
ರ್ಥ ಸಮ್ಮತವಾದ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವಂ ಪೇಳುವೆನು. || ೨ ||

ಮೂ || ಧರ್ಮಉವಾಚ-ಸತ್ಯಂ ಮಾತಾಪಿತಾಜ್ಞಾನಂ ಧರ್ಮೋ ಭ್ರಾತಾಽಽ
ಯಾಸಮಾ | ಶಾಂತಿಃ ಪತ್ನೀಹ್ಯನಾಪುತ್ರಃ ಪಡ್ಯೈತಮಮಭಾಂಧವಾಃ || ||ಟೀ||
ಭಾರತದೊಳು ಧರ್ಮರಾಯನ ವಚನ-ಸತ್ಯವೇ ತಾಯಿ, ಜ್ಞಾನವೇ ತಂದೆ,
ಧರ್ಮವೇ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನು, ದಯೆಯೇ ಸ್ನೇಹಿತನು, ಶಾಂತಿಯೇ ಭಾರ್ಯ
ಯು, ಹೈನೆಯೇ ಪುತ್ರನು ಆಗಿ ಈ ಆರ್ದರೇ ಬಂಧುಗಳೆಂದನು. || ೩ ||

ಮೂ || ಭೀಮಉವಾಚ-ಪ್ರಾಣಂ ವಾಪಿ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಾನೋರಹೈಸ್ಸದಾ
ನೃಭಿಃ | ಅನಿತ್ಯೋಭವತಿ ಪ್ರಾಣೋ ಮಾನಃ ಆಚಂದ್ರತಾರಕಃ || ||ಟೀ|| ಭೀ
ಮನು-ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟು ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಯಾವಾಗ್ಯೂ ಮಾನವೇ
ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು, ಪ್ರಾಣವನಿತ್ಯವು ಮಾನವು ಜಂದ್ರನಕ್ಷತ್ರಗಳಿರುವ
ವರಿಗೂ ಸಿರವಾಗಿರ್ಪದೆಂದನು. || ೪ ||

ಮೂ || ಅರ್ಜುನಉವಾಚ-ಆಮಂತ್ರಣೋತ್ಸವಾವಿಪ್ರಾಗ್ರಾಂವೊನವತ್ಯ
ಣೋತ್ಸವಾಃ | ಭರ್ತ್ರಾಗಮೋತ್ಸವಾನಾರ್ಯಸೊಹಂ ಕೃಷ್ಣ ರಣೋತ್ಸವಃ ||
ಟೀ || ಅರ್ಜುನನು-ಎಲೈ ಕೃಷ್ಣನೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನವೇ
ಉತ್ಸವವು, ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಯೆಳೆಹುಲ್ಲುಗಳೇ ಉತ್ಸವವು, ಮಡದಿಯರಿಗೆ

ಅಗಲಿದ ಗಂಟನೆ ಬರುವಿಕೆಯೇ ಉತ್ಸವವು, ನನಗಾರೋ ಯುದ್ಧವೇ •
ಉತ್ಸವವೆಂದನು. || ೫ ||

ಮೂ || ನಕುಲಉವಾಚ-ಮಾತೃವತ್ಪರದಾರಾಂಶ್ಚ ಪರದ್ರವ್ಯಾಣಿಲೊಪ್ಪಂ
ವತ್ | ಆತ್ಮವತ್ಸರ್ವಭೂತಾನಿಯಾಪಶ್ಯತಿಸಪಶ್ಯತಿ || ೫ || ನಕುಲನು-
ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ತಾಯಿಯಂತೆಯೂ, ಪರದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಂಣಿನ ಗಡ್ಡೆ
ಯಂತೆಯೂ, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತನ್ನಂತೆಯೂ, ಯಾವನು ನೋಡುವ
ನೋ ಅವನೇ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುವನು. || ೬ ||

ಮೂ || ಸಹದೇವಉವಾಚ-ಅನಿತ್ಯಾನಿಶರೀರಾಣಿವಿಭವೈರೈವೈಶ್ವತಃ |
ನಿತ್ಯಂಸನ್ನಿಹಿತೋಮೃತ್ಯುಕರ್ತವ್ಯೋಧರ್ಮಸಂಗ್ರಹಃ || ೬ || ಸಹದೇ
ವನು-ಶರೀರಗಳನಿತ್ಯಗಳು, ವಿಭವವು ಸ್ಥಿರವಲ್ಲವು, ಮೃತ್ಯುವು ಸಮೀಪಿಸಿ
ಇರುವನು, ಆದದರಿಂದ ಧರ್ಮಸಂಪಾದನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದನು. || ೭ ||

ಮೂ || ದ್ರೌಪದ್ಯಾಂವಾಚ-ಸುಂದರಂಪುರುಷಂಧೃಸ್ತ್ವಾಭ್ರಾಂರಂಪಿ
ತರಂಸುತಂ | ಯೋನಿರ್ದ್ರವತಿನಾರೀಣಾಂತಥ್ಯಂಮೆಬ್ರೂಹಿಕೇಶವೇ ||
೭ || ದ್ರೌಪದಿಯು-ಎಲೈ ಕೇಶವನೇ, ವಡಹುಟ್ಟಿದವನ್ನಾಗಲಿ, ತಂದೆಯ
ನ್ನಾಗಲಿ, ಮಗನನ್ನಾಗಲಿ, ರೂಪವಂತನಾದ ಪುರುಷನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ,
ಹೆಂಗುಸರಿಗೆ ಚಿತ್ತವಿಕಾರ ಉಂಟಾಗುವದು, ಇದು ನನ್ನ ತಾತ್ಪರ್ಯ-ನೀನು
ಸತ್ಯವನ್ನು ಪೇಳೆಂದಳು. || ೮ ||

ಮೂ || ಪಂಚಮೆಪತಯಾಸ್ತಂತಿಮಹ್ಯಂಪ್ರಜ್ಞೋಪಿರೋಚತೆ | ಪುರುಷಾಣಾ
ಮುಭಾವೆನಸರ್ವಾನಾರ್ಯಪ್ರತಿವ್ರತಾ || ೮ || ಮತ್ತು ನನಗೆ ಇವರು ಪತಿ
ಗಳಿಹರು, ಆರನೇ ಪತಿಯನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸುವೆನು. ಇದರಿಂದಿಷ್ಟವಾದ ಪು
ರುಷರು ದೊರೆಯದ್ದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವಸ್ತ್ರೀಗಳೂ ಪ್ರತಿವ್ರತೆಯಾಗಿಹರೆಂದಳು.

ಮೂ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ-ಛೇದುಂಬರಾಣಿಪುಷ್ಪಾಣಿಶ್ವಿತವರ್ಣಂಚ
ವಾಯಸಂ | ಮತ್ಸ್ಯಪಾದಂಜಲಿಪಶ್ಯೆನ್ನನಾರೀಹೃದಯಸ್ಥಿತಂ || ೯ || ಕೃ
ಷ್ಣ ನು-ಅತ್ತಿಯ ಹುವೈಗಳನ್ನು, ಬೆಳ್ಳ ಕಾಗಿಯನ್ನು, ನೀರೊಳು ಮೀನಿನ
ಕಾಲನ್ನು ಸಹ ನೋಡಿದರೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮನೋಗತವಂ ತಿಳಿಯಲಾಗ
ದೆಂದನು. || ೧೦ ||

ಮೂ || ದುರ್ಭಿಕ್ಷೇಣಾನ್ನದಾತಾರಂಸುಭಿಕ್ಷೇಚಹಿರಣ್ಯದಂ | ಚತುರೋಹಂ
ನಪಶ್ಯಾಮಿರಣಧೀರಮೃಣಶುಚಂ || ೧೦ || ಮತ್ತು ದುರ್ಭಿಕ್ಷುಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡುವವನನ್ನೂ, ಸುಭಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಧನವನ್ನೀಯುವವನನ್ನೂ ಯುದ್ಧ,

ದೊಳು ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳವನನ್ನೂ, ಸಾಲಾ ಮೂಡುವದರಲ್ಲಿ ಪರವಂಜನೆ ಇಲ್ಲದವನನ್ನೂ, (ಪಾಠಾಂತರ) ಹುಣ್ಣು ಬಂದಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಇರುವನನ್ನೂ, ಈ ನಾಲ್ವರನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದನು. ಅಂದರೆ, ಇಂಥಾ ಉತ್ತಮರು ಮರ್ಲಭರೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. || ೧೧ ||

ಮೂ || ಕರ್ಣಉವಾಚ-ವಿಪ್ರಹಸ್ತೆ ಧನಂದದ್ಯಾತ್ಸವಿ ಭಾರ್ಯಸುಜಯಾ ವ್ಯನಂ | ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯಪೂಜಪ್ರಾಣಂನಿಶ್ಚಯೋಮಮಮಾಧವ || || ೬೯ ||
ಕರ್ಣನು-ಎಲೈ ಮಾಧವನೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧನವಂನಿಯ್ಯಬೇಕು, ತನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯರಲ್ಲಿ ಯವ್ಯನವನ್ನರ್ಪಿಸಬೇಕು, ಸ್ವಾಮಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವಂ ಬಿಡಬೇಕು, ಇದೇ ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಯವೆಂದನು || || ೧೦ ||

ಮೂ || ಸರ್ವಸ್ಯಗಾತ್ರಸ್ಯಶಿರಃಪ್ರಧಾನಂ ಸರ್ವಂದ್ರಿಯಾಣಾಂನಯನಂ ಪ್ರಧಾನಂ | ಪಣ್ಶ್ಚಂರಸಾನಾಂಲವಣಂ ಪ್ರಧಾನಂಭವೆನ್ನದೀನಾಮುದಕಂ ಪ್ರಧಾನಂ || || ೭೦ ||
ಶರೀರದೊಳು ಶಿರಸ್ಸು ಪ್ರಧಾನವು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಳು ಕಣ್ಣೇ ಮುಖ್ಯವು, ರಸಗಳೊಳು ಲವಣವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವು, ನದಿಗಳೊಳು ಉದಕವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವು || || ೧೧ ||

ಮೂ|| ಮೃತ್ವಿಂಡಮಕೊಬಹುಭಾಂಡರೂಪಸ್ಸುವರ್ಣ ಮೆಕಂಬಹುಭೂಷಣಾತ್ಮ | ಗೋಕ್ಷೀರಮೆಕಂಬಹುಧನುಜಾತಮೆಕೆಪರಾತ್ಮಾ ಬಹುದೆಹವರ್ತಿ ||

೭೧|| ಮಣ್ಣು ನಾನಾವಿಧ ಭಾಂಡಗಳಾಗುವಂತೆಯೂ, ಸುವರ್ಣವು ಬಹು ಭೂಷಣವಾಗುವಂತೆಯೂ, ಗೋವಿನ ಹಾಲು ಮಸರು, ಮಜ್ಜೆಗೆ, ಬೆಂಣೀ ಮುಂತಾದ ನಾನಾವಿಧ ರಸಗಳಾಗುವಂತೆಯೂ, ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನು ಜೀವಾತ್ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಲಿತು ಸರ್ವ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವನು || ೧೨ ||

ಮೂ || ಅರ್ಥಾತುರಾಣಾಂನಗರಾರ್ಣವಂಭುಃಕಾಮಾತುರಾಣಾಂನಭಯಂನಲಜ್ಜಾ | ವಿದ್ಯಾತುರಾಣಾಂನಸುಖಂನನಿದ್ರಾಕ್ಷಾಧಾತುರಾಣಾಂನರಾಚೀರ್ಣಪಕ್ವಂ || || ೭೨ ||
ಧನದಾಶೆಗೊಂಡವರಿಗೆ ಗುರು ಬಂಧುಗಳಲ್ಲವು, ಕಾಮಾತುರರಿಗೆ ಭಯವೂ ಲಜ್ಜೆಯೂ ಇಲ್ಲವು, ವಿದ್ಯೆಯನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಿದವರಿಗೆ ಸುಖವು ನಿದ್ರೆಯೂ ಇಲ್ಲವು, ಹಸಿವುಗೊಂಡವರಿಗೆ ರುಚಿ ಪಕ್ವಗಳಿಲ್ಲವು.

ಮೂ || ದಾತಾದರಿಪ್ರೀತ್ಯಪಣೋಧನಾಡ್ಯಃಪಾಪೀಚರಾಯುಸ್ಸುಕೃತೀಗ ತಾಯಾಃ | ರಾಜಾಕುಲೀನಸ್ಸುಕುಲೇನಸೆವ್ಯಃ ಕಲಾಯುಗೇಷ್ಠಾಣಮಾಶ್ರಯಂತಿ || || ೭೩ ||
ಕಲಿಕಾಲದೊಳು ದಾತನು ದರಿದ್ರನಾಗುವನು, ಕೃಷಿ ಣನು ಧನಪೂರ್ಣನಾಗುವನು, ಪಾಪಿಷ್ಠನು ದೀರ್ಘಾಯುವಾಗುವನು, ಪು

ಣ್ಯಸೀಲನು ಅಲ್ಪಯುವಾಗುವನು, ನಿರಜಕುಲದವನು ಅರಸಾಗುವನು, ಸತ್ಕುಲದವನು ಸೇವಕನಾಗುವನು ಹೀಗೆ ಗುಣ ವಿಸರ್ಯವುಂಟಾಗುವದು.

ಮೂ || ಭಾರ್ಯಾವಿಯೊಗಸ್ಸುಜನಾಪವಾದ ಋಣಸ್ಯಶೇಷಃಕುಜನಸ್ಯಸೇವಾ | ದಾರಿದ್ರ್ಯಕಾಲೈಪ್ರಿಯದರ್ಶನಂಚವಿನಾಗ್ನಿನಾಪಂಚದಹಂತಿಕಾಯಂ ||
 ಟೀ || ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ಗಲುವಿಕೆಯು, ಸತ್ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಅಪವಾದವನ್ನು ಹೊರುವಿಕೆಯು ಋಣ ಶೇಷವು, ನಿರಜಕುಲದವನ ಸೇವೆಯು, ದಾರಿದ್ರ್ಯಕಾಲದೊಳು ಇಷ್ಟರನ್ನೋಡುವಿಕೆಯು, ಈ ಐದು ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲದೇಯೆ ದೇಹವನ್ನು ಸುಡುತ್ತಲಿವೆ || || ೧೩ ||

ಮೂ || ಪುಸ್ತಕಂವನಿತಾವಿತ್ತಂಪರಹಸ್ತಂಗಳತಂಗಳತಂ | ಅಥವಾಪುನರಾಯಾತಂಜೀರ್ಣಂಭ್ರಷ್ಟಾಚಖಂಡಶಃ || || ಟೀ || ಪುಸ್ತಕವು, ಸ್ತ್ರೀಯು, ಧನವು, ಈ ಮೂರು ಅನ್ಯರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ತಿರಿಗಿ ಬರಲಾರವು. ಅಥವಾ ಒಂದು ವೇಳೆ ಬಂದರೂ ಜೀರ್ಣವಾಗಿಯೂ, ಭ್ರಷ್ಟವಾಗಿಯೂ, ಖಂಡಖಂಡವಾಗಿಯೂ, ಬರುವವು. ಅಂದರೆ, ಪುಸ್ತಕವು ಹರಿದು ಮುರಿದು ಹೋಗುವದು, ಸ್ತ್ರೀಯು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವಳು, ಧನವು ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಬರುವದೆಂದು ಭಾವವು || || ೧೪ ||

ಮೂ || ಆಯುರ್ವಿತ್ತಂಗೃಹಚ್ಛಿದ್ರಂಮಂತ್ರಾಪಧಸಮಾಗಮಾಃ | ದಾನಮಾನಾವಮಾನಾಶ್ಚ ನವಗೊಪ್ಯಮನೀಷಿಭಿಃ || || ಟೀ || ಆಯುಸ್ಸು, ಧನ, ಗೃಹಚ್ಛಿದ್ರ, ಮಂತ್ರ, ಔಷಧ, ಸಂಗಮ, ದಾನ, ಮಾನ, ಅಪಮಾನವೆಂದು ಈ ಒಂಭತ್ತನ್ನೂ ಬುದ್ಧಿಮಂತರು ಮುಚ್ಚಿ ಡಬ್ಬೇಕು || || ೧೫ ||

ಮೂ || ಋಣಾನುಬಂಧರೂಪೇಣಪಶುಪತ್ಪಿಸುತಾಲಯಾಃ | ಋಣಕ್ಷಯೋಕ್ಷಯಂಯಾಂತಿಕಾತತ್ರಪರಿವೇದನಾ || || ಟೀ || ಜನ್ಮಾಂತರ ಋಣಶೇಷದಿಂದ ಪಶು, ಭಾರ್ಯೆ, ಮಕ್ಕಳು, ಮನೆಗಳು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಂತಾ ಋಣವು ಕಳೆಯಲೂ ಅವು ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆಯಾಗಿ ಅವುಗಳ ನಾಶಕ್ಕೋಸ್ಕರ ದುಃಖಿಸಲಾಗದು || || ೧೬ ||

ಮೂ || ದೂಷಕಶ್ಚ ಕ್ರಿಯಾಶೂನ್ಯೋನಿಕ್ಯಪ್ಪೋದೀರ್ಘಕೊಪನಃ | ಚತ್ವಾರಿಕರ್ಮಜಂಡಾಲಾಜಾತಿಜಂಡಾಲಉತ್ತಮಃ || || ಟೀ || ಅನ್ಯರನ್ನು ದೂಷಿಸುವವನು, ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡುವವನು, ನಿರಜವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವನು, ದೀರ್ಘಕೋಪಯುಳ್ಳವನು, ಈ ನಾಲ್ವರೂ ಕರ್ಮಜಂಡಾಲರನ್ನಿಕ್ಕೊಳ್ಳುವರು, ಇವರುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಜಾತಿಜಂಡಾಲನು ಉತ್ತಮನು || ೧೭ ||

ಮೂ || ರಾಜವತ್ಸಂಜವರ್ಷಾಣಿದಶವರ್ಷಾಣಿದಂಸವನ್ | ಪ್ರಾಪ್ತೆತು
ಖೋಡಶೆವರ್ಷಪುತ್ರವಿತ್ತವದಾಚರತ್ || || ೫೭ || ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನನ್ನು
ಐದು ವರುಷಗಳವರಿವಿಗೂ ರಾಜನಂತೆ ಉಪಚರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಹತ್ತು
ವರುಷಗಳವರಿಗೂ ಸೇಕನಂತೆ ಆಳಬೇಕು. ಹದಿನಾರನೇ ವರುಷ ಬಂದರೆ
ಸ್ನೇಹಿತನಂತೆಯೇ ಭಾವಿಸಬೇಕು || || ೫೮ ||

ಮೂ || ಏಕೈಕೋಗಾಸ್ತ್ರಯಸ್ಸಿಂಹಾಪಂಚವ್ಯಾಪ್ರಾಪ್ರಸೂತಿಭಿಃ | ಅಥ
ರೋನವ್ಯಸಂತಾನೋಧರ್ಮಸ್ಸಂತಾನವರ್ಧನಃ || || ೫೯ || ಪರೋಪಕಾರಿ
ಯಾದ ಗೋವು ಒಂದು ಮರಿಯನ್ನು ಈನುತ್ತದೆ. ಪರಹಿಂಸಕವಾದ ಸಿಹ್ಮ
ವು ಮೂರು ಮರಿಗಳನ್ನು ಈನುತ್ತದೆ. ಹುಲಿಯು ಐದು ಮರಿಗಳನ್ನು
ಈನುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಧರ್ಮವುಳ್ಳ ಗೋವಿನ ಸಂತತಿಯು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಇದ್ದ
ರೂ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಅಧರ್ಮವುಳ್ಳ ಕ್ರೂರ ಜಂತುಗಳ ಸಂತತಿಯು ಅಧಿ
ಕವಾಗಿದ್ದರೂ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಆದದರಿಂದ ಧರ್ಮವೇ ಸಂತತಿ ವೃದ್ಧಿಗೆ
ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು || || ೬೦ ||

ಮೂ || ಬಾಲಾರ್ಕಪ್ರೇತಧೂಮಶ್ಚ ವೃದ್ಧಸ್ತ್ರೀಪಲ್ವಲೋದಕಂ | ರಾತ್ರೌ
ದಧ್ಯನ್ನಭುಕ್ತಿಶ್ಚ ಆಯುಃಕ್ಷೀಣಂದಿನದಿನೆ || || ೬೧ || ಎಳೆ ಬಿಸಲು, ಹೊದ
ಹೊಗೆಯು, ಮುದಿ ಹೆಂಗುಸು, ಕೊಳತ ಹೆಣ್ಣಿನ ನೀರು, ಇರುಳು ಮೊಸರೋ
ಗರ ಭೋಜನವು ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವವರಿಗೆ ದಿನದಿನವೂ ಆಯುಸ್ಸು
ಕ್ಷಯಿಸವದು || || ೬೨ ||

ಮೂ || ವೃದ್ಧಾ ಕೋರ್ಮಹೂಮಧೂಮಶ್ಚ ಬಾಲಸ್ತ್ರೀನಿರ್ಮಲೋದಕಂ | ರಾ
ತ್ರೌಕ್ಷೀರಾನ್ನಭುಕ್ತಿಶ್ಚ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿರ್ದಿನದಿನೆ || || ೬೩ || ಸಂಜೆಯ ಬಿಸ
ಲು, ಹೋಮದ ಹೊಗೆಯು, ಯಳೆ ಪ್ರಾಯವುಳ್ಳ ಹೆಂಗುಸು, ನಿರ್ಮಲವಾದ
ಉದಕವು, ರಾತ್ರಿಯೊಳು ಹಾಲೋಗರವು ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವವರಿಗೆ
(ಪಾ. ಸತ್ಕರ್ಮದಿಂದಲೂ) ಆಯುಸ್ಸು ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವದು || || ೬೪ ||

ಮೂ || ಉತ್ತಮಂಸ್ವಾರ್ಜಿತಂದ್ರವ್ಯಂಮಧ್ಯಮಂಪಿತುರಾರ್ಜಿತಂ | ಅಥ
ಮಂಭ್ರಾತೃವಿತ್ತಂತಸ್ತ್ರೀವಿತ್ತಮಧಮಾಧಮಂ || || ೬೫ || ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ
ತನ್ನಿಂದ ಸುಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧನ ಉತ್ತಮವು, ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಮಧ್ಯಮವು, ಅಂಣ
ತಮ್ಮಂದಿರ ಧನ ವಧಮವು, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಧನ ವಧಮಾಧಮವು || || ೬೬ ||

ಮೂ || ಉತ್ತಮಾವಿದ್ಯಯಾವೃತ್ತಿರ್ಮಧ್ಯಮಾಕೃಷ್ಣವಾರ್ತಯಾ | ಅಥಮಾ
ಸೇವಯಾವೃತ್ತಿರ್ಮೃತಿಕೌರ್ಜ್ಯಣಜೀವನಂ || || ೬೭ || ವಿದ್ಯಾಮೂಲಕವಾದ

ಜೀವನ ವುತ್ತಮ, ಕೃಷಿವಾಣಿಜ್ಯಗಳಿಂದ ಜೀವನವು ಮಧ್ಯಮ, ಸೇವಾವೃತ್ತಿ ಅಥವಾ, ಕಲ್ಯಾಣನದಿಂದ ಜೀವನವು ಮರಣರೂಪವಾಗುವದು || ೧೭ ||

ಮೂ || ಉತ್ತಮಸ್ಯುತ್ಪಾದನಂಕೋಪಮಧ್ಯಮಘಟಕಾದ್ವಯಂ | ಅಥ ಮಸ್ಯಾದೋರಾತ್ರಂಪಾಪಿಷ್ಠಮರಣಾಂತಕಃ || || ೧೮ || ಉತ್ತಮನಿಗೆ ಬಂದ ಕೋಪ ಹೋಮಾತ್ರವಿರುವದು. ಮಧ್ಯಮನಿಗೆರಡುಘಟಕಗಳಿಗೆ ಇರುವದು, ಅಥ ಮನಲ್ಲಿ ಅದೋರಾತ್ರವಿರುವದು, ಮಹಾ ಪಾಪಿಷ್ಠನ ಕೋಪವು ಸಾಯುವವರಿಗೂ ಮಾಣದು || || ೧೯ ||

ಮೂ || ಅತ್ಯಬುದ್ಧಿ ಸ್ಸುಖಾಯಸ್ಯಾದ್ಬುರುಬುದ್ಧಿ ರ್ವಿಶೇಷತಃ | ಪರಬುದ್ಧಿ ರ್ವಿನಾಶಾಯಸ್ತ್ರೀಬುದ್ಧಿಃಪ್ರಳಯಾಯಜ್ಞಃ || || ೨೦ || ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವಬುದ್ಧಿಯು ಸುಖಪ್ರಯೋಜಕವಹುದು, ಹಿರಿಯರ ಬುದ್ಧಿಯು ಅತ್ಯಂತಸುಖಕರವಹುದು, ಅನ್ಯರ ಬುದ್ಧಿಯು ನಾಶಕೇತುವಹುದು, ಸ್ತ್ರೀಬುದ್ಧಿಯು ಸರ್ವನಾಶಕರವಹುದು—ಅಂದರೆ, ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೋಚಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹಿರಿಯರಿಗೆ ತಿಳುಹಿ, ಅವರ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯರ ಮಾತನ್ನು ಹೆಂಗಸರ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಸಹ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದದ್ದು ಭಾವವು || || ೨೧ ||

ಮೂ || ಅತಿಥೌತಿಷ್ಠತಿವ್ಯಾರಿಯೋಭುಕ್ತಿಂನೈವಿಹಾಯತಂ | ಗೋಮಾಂಸಸಮಾಮನ್ತಂತ್ರಜಂಢಾಲಸಮೋನರಃ || || ೨೨ || ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಅನ್ನವನ್ನೇರ್ಪಿಸಿ ಬಂದವನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾದಿರುವಾಗ ಅವನು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಅನ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು ಜಂಢಾಲ ಸಮಾನವಾಗುವನು, ಆ ಅನ್ನವು ಗೋಮಾಂಸ ಸಮಾನವಾಗುವದು || || ೨೩ ||

ಮೂ || ದರ್ಶನಾಚ್ಚೈವೈಕಲ್ಯಾಂಸ್ಪರ್ಶನಾತ್ತು ಧನಹ್ವಯಃ | ಸಂಗಮಾತ್ಪ್ರಿಶ್ವಸಂಪಣ್ಯಪ್ರೀತಾಂಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಹಸಾಂ || || ೨೪ || ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಹಸಿಯರಾದ ಸೂಳೆಯರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮನ ಮರುಳಾಗುವದು, ಮುಟ್ಟುವದರಿಂದ ಧನಹ್ವಯವಹುದು, ಸಂಭೋಗದಿಂದ ಪಾಪ ಸಂಘಟನವಹುದು. || ೨೫ ||

ಮೂ || ದಾಸೀಮಾನಂಹಂತಿಪುಂಸ್ಮಾವಿಧವಾಯುಷ್ಯನಾಶನಿ | ವೆಶ್ಯಾಮಾನಧನಂಹಂತಿಸರ್ವಂಹಂತಿಪರಾಂಗನಾ || || ೨೬ || ಪುರುಷರಿಗೆ ದಾಸಿಯು ಮಾನವಂ ಕೆಡಿಸುವಳು, ಮುಂಡಿಯು ಆಯುಷ್ಯವಂ ಹರಿಸುವಳು, ಸೂಳೆಯು ಮಾನವನನ್ನೂ ಧನವನ್ನೂ ಸಹ ಕೆಡಿಸುವಳು, ಪರಹೆಂಗಸು ಸರ್ವನಾಶವನ್ನಂಟುಮಾಡುವಳು, ಅವರಿಂದ ಇವರ ಸಂಭೋಗವಂ ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದು ಭಾವವು || || ೨೭ ||

ಮೂ|| ದುರ್ಜನಂಕಾಂಚನಂಭಿರಿಂದುಷ್ಪಾಶ್ವೈಂದುಷ್ಪಯೋಷಿತಂ| ಇಷ್ಟು
ಬಂಡಾತಿಲಾಶೂದ್ರಂ ಮರ್ದಯೆದ್ಗುಣವೃದ್ಧಯೆ || ||ಟೀ|| ದುರ್ಜ
ನನನ್ನು, ಬಂಗಾರವನ್ನು, ಭೀರಿಯನ್ನು, ದುಷ್ಪವಾದ ಕುದರೆಯನ್ನು, ದು
ಷ್ಪಳಾದ ಹೆಂಗಸನ್ನು, ಕಬ್ಬನ್ನು, ಯೆಳ್ಳನ್ನು, ಶೂದ್ರನನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿದರೆ,
ಗುಣವೃದ್ಧಿಯಹುದು || || ೪೪ ||

ಮೂ|| ನಗಚ್ಛಿದ್ರಾಪ್ರಯುಗ್ಗಂತುನಗಚ್ಛಿದ್ರಾಪ್ರಾಪ್ತಾಣತ್ರಯಂ | ಚತು
ಶ್ಚೂದ್ರಾರ್ಥಗಚ್ಛಯುನಗಚ್ಛಿದ್ರೈಶ್ಚಪಂಚಕಂ|| ||ಟೀ|| ಒಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ
ಇಬ್ಬರು ಅರಸರು ಹೋಗಕೂಡದು, ಮೂವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೋಗಲಾ
ಗದು, ನಾಲವರು ಶೂದ್ರರು ಹೋಗಕೂಡದು, ಐವರು ವೈಶ್ಯರು ಹೋಗ
ಲಾಗದು || - || || ೪೫ ||

ಮೂ|| ಉಷ್ಣಶ್ಯಶಂಸಗಾರ್ಗ್ಯಸ್ತುಶಕುನಂತುಬೃಹಸ್ಪತಿಃ | ಮನೋಜಯಂ
ತುಮಾಂಡವ್ಯಃವಿಪ್ರವಾಕ್ಯಂಜನಾರ್ದನಃ || ||ಟೀ|| ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾತಃ
ಕಾಲವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಗಾರ್ಗ್ಯಋಷಿಯು ನುಡಿದನು, ಶಕುನವನ್ನು ಬೃಹ
ಸ್ಪತಿ ಕೊಂಡಾಡಿದನು, ಮಾಂಡವ್ಯನು ಮನೋಜಯವನ್ನು ನುಡಿದನು, ಬ್ರಾ
ಹ್ಮಣರ ಅನುಮತಿ ವಾಕ್ಯವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಜನಾರ್ದನನು ನುಡಿದನು,
(ಪೌರಾಂಶರ-ವಿಪ್ರವಾಕ್ಯೋಜನಾರ್ದನಃ) ಅಂದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವಾಕ್ಯ
ವೇ ದೇವರ ವಾಕ್ಯವೆಂದು ಭಾವವು || || ೪೬ ||

ಮೂ|| ಶರ್ಮರೀದೀಪಕಶ್ಚಂದ್ರೋದಿವಸೋದ್ದೀಪಕೋರವಿಃ | ತೈಲೋ
ಕ್ಯದೀಪಕೋಧರ್ಮಸ್ಸಪುತ್ರಃಕುಲದೀಪಕಃ || ||ಟೀ|| ಚಂದ್ರನು ರಾತ್ರಿಗೆ
ಪ್ರಕಾಶವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವನು, ಸೂರ್ಯನು ಹಗಲಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶಕರನು,
ಧರ್ಮವು ತ್ರಿಲೋಕಕ್ಕೂ ಪ್ರಕಾಶವು, ಯೋಗ್ಯನಾದ ಪುತ್ರನು ಕುಲಕ್ಕೆ
ಪ್ರಕಾಶಕರನು || || ೪೭ ||

ಮೂ|| ಸಬಂಧುರೂಹಿತಪ್ಲಸ್ಯಸ್ಯಾತ್ಸಪಿತಾಯಸ್ತುಪೋಷಕಃ | ಸಸಪಾಯ
ತ್ರನಿತ್ಯಾಸಸ್ಯಾಭಾರ್ಯಾಯತ್ರನಿವೃತ್ತಿಃ || ||ಟೀ|| ಯಾವನು ಹಿತಚಿಂತ
ಕನೋ ಅವನೇ ಬಂಧು, ಯಾವನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನೇ ತಂದೆಯು,
ಯಾವನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೋ ಅವನೇ ಮಿತ್ರನು, ಯಾವಳಿಂದ
ನೆಮ್ಮದಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೋ ಅವಳೇ ಭಾರ್ಯೆಯು|| || ೪೮ ||

ಮೂ|| ಅರ್ಥಾನಾಮಾರ್ಜನಂದುಃಖಮಾರ್ಜಿತಾನಾಂಚರಕ್ಷಣಂ | ನಾಶಿ
ಮುಃಖಂವೈದುಃಖಮರ್ಥೋದುಃಖಸ್ಯಭಾಜನಂ || ||ಟೀ|| ಧನಸಂಪಾದ

ನವು ದುಃಖವು, ಅದರ ರಕ್ಷಣವು ದುಃಖವು, ಅದು ನಷ್ಟವಾದರೂ ದುಃಖವು,
ಅದರ ವ್ರಯವೂ ದುಃಖವು, ಅದರಿಂದ ಅರ್ಥವೆಂಬುದು ದುಃಖಮಯ
ವಾಗಿರ್ಪುದು || || ೪೮ ||

ಮೂ || ಹರಿಣಾಪಿಹರಣಾಪಿಬ್ರಹ್ಮಣಾಪಿಸುರೈರಪಿ | ಏವಾಪಿಲಿಖಿತಾರೇ
ಬಾಪರಿಮಾಪ್ತ್ಯಾಂನಶಕ್ಯತೆ || || ೪೯ || ಹರಿಯಿಂದಲೂ, ಹರನಿಂದಲೂ,
ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೂ, ದೇವರುಗಳಿಂದಲೂ, ಮನುಷ್ಯನ ಹಣೆಯ ಬರಹವು
ತಪ್ಪಿಸಲಶಕ್ಯವು || || ೫೦ ||

ಮೂ || ಭೃತನವರ್ಧತೆಬುದ್ಧಿಶ್ಚೈರಮಾಯುಷ್ಯವರ್ಧನಂ | ಶಾಕೇನವ
ರ್ಧತೆವ್ಯಾಧಿರ್ಮಾಸಂಪೂರ್ಣಸೇನವರ್ಧತೆ || || ೫೧ || ತುಪ್ಪದಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಹೆಚ್ಚು
ವದು, ಹಾಲಿನಿಂದ ಆಯುಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚುವದು, ಕಾಯಪಲ್ಯಗಳಿಂದ ರೋಗ
ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಮಾಂಸದಿಂದ ಮಾಂಸ ಹೆಚ್ಚುವದು || || ೫೨ ||

ಮೂ || ಅಸಂತುಷ್ಟೋದ್ವಿಜೋನಷ್ಟಸ್ತಂತುಷ್ಟಇವಪಾರ್ಥಿವಃ | ಸಲಜ್ಞಾ
ಗಣಿಕಾನಷ್ಟಾನಿರ್ಲಜ್ಞವಕುಲಾಂಗನಾ || || ೫೩ || ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ಅರಸ
ನಂತೆ ತೃಪ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕೆಡುವನು. ನಾಚಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಗರಿತಿಯಂತೆ
ನಾಚಿಗೆ ಕೊಳ್ಳುವ ಸೊಳ್ಳೆ ಕೆಡುವಳು || || ೫೪ ||

ಮೂ || ವೇದಮೂಲಮಿದಂಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಂಭಾರ್ಯಾಮೂಲಮಿದಂಗೃಹಂ | ಕೃಷಿ
ಮೂಲಮಿದಂಧಾನ್ಯಂಧನಮೂಲಮಿದಂಜಗತ್ || || ೫೫ || ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೆ
ವೇದವು ಮೂಲವು, ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಭಾರ್ಯೆಯೇ ಮೂಲವು, ಧಾನ್ಯಕ್ಕೆ
ಕೃಷಿಯೇ ಮೂಲವು, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಧನವೇ ಮೂಲವು || || ೫೬ ||

ಮೂ || ಶಿಲಾಸ್ಥಗಂಧಲೇಪಶ್ಚ ಮಾರ್ಜಾರೂಚಿಷ್ಟಭೋಜನಂ | ಪ್ರತಿಬಿಂ
ಬಿಷ್ಟೇಣಂನೀರಶಕ್ರಸ್ಯಾಪಿಶ್ರಿಯಂಹರೇತ್ || || ೫೭ || ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲಿಂದ ಗಂಧ
ವ ಹೆಚ್ಚುವದು, ಬೆಕ್ಕು ಬಾಯಿಟ್ಟ ಅನ್ನವನ್ನಂಣುವದು, ನೀರೊಳು ತನ್ನ
ನೆರಳಂ ನೋಡುವದು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಇಂದ್ರನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಹ ಹರಿಸುವದು.

ಮೂ || ಅಜಾರಜಃಖರರಜಸ್ತ್ರಿಣಾಂಪಾದರಜಸ್ತಥಾ | ಸಮ್ನಾರ್ಜನೀ
ರಜಶ್ಚಾಪಿಶಕ್ರಸ್ಯಾಪಿಶ್ರಿಯಂಹರೇತ್ || || ೫೮ || ಕುರಿಗಳು, ಕತ್ತೆಯು, ಹೆಂಗೆ
ಸೆರು ಇವುಗಳ ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಎದ್ದ ಧೂಳಿಯೂ ಕಸಬರಲಿಂದೆದ್ದ ಧೂಳು ಇ
ವುಗಳು ಸೋಕಲೂ, ದೇವೇಂದ್ರನ ಐಶ್ವರ್ಯ ಸಹಾ ಹ್ವಯಿಸುವದು || || ೫೯ ||

ಮೂ || ಕೃಷಿತೋನಾಸ್ತಿ ದುರ್ಭಿಕ್ಷಂಜಪತೋನಾಸ್ತಿ ಪಾತಕಂ | ಮಾನೇನಕ
ಲಹೋನಾಸ್ತಿನಾಸ್ತಿ ಜಾಗರತೋಭಯಂ || || ೬೦ || ಕೃಷಿಯ ದೇಸೆಯಿಂದ ದು

ಭೃಗುಪುತ್ರಃ ಚಪದ ದೇಸಿಯಿಂದ-ಪಾಪವಿಲ್ಲ. ಮಾನದಿಂ ಕಲಹವಿಲ್ಲ. ಜಾಗೆ
ರಣದಿಂ ಭಯವಿಲ್ಲ || ೪೫ ||

ಮೂ|| ವರಮಾಕೂಪಿಗುಣವಾರ್ನಿಗುಣಾನಾಂಶತಾದಪಿ | ಕಾಂತಿಮಾಂ
ಶ್ಚಂದ್ರನಿಕೂಪಿನಹೃದ್ರಿಭೋಗಿರಿಚ್ಯುತೇ || || ೪೬ || ಗುಣವಂತನೋಬ್ಬನು
ನೂರು ಮಂದಿ ಗುಣಹೀನರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಜಂದ್ರ
ನು ಅನೇಕ ನಕ್ಷತ್ರಗಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯವುಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ || || ೪೭ ||

ಮೂ|| ಪ್ರಸ್ತಾವಸದೃಶಂವಾಕ್ಯಂಸ್ವಭಾವಸದೃಶೀಂಕ್ರಿಯಾಂ | ಅತ್ಯ
ಶಕ್ತಿ ಸಮಂಕೂಪಂಯೋಜಾನಾತಿಸಪಂಡಿತಃ || || ೪೮ || ಪ್ರಕೃತೋಚಿತವಾ
ದ ಮಾತನ್ನು, ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆತಕ್ಕ
ಕೋಪವನ್ನು, ಯಾವನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ ಅವನೇ ಪಂಡಿತನು. || ೪೯ ||

ಮೂ|| ವಿವಾದಶೀಲಾಂಸ್ವಯಮರ್ಥಜೋರಿಣೀಂಪರಾನುಕೂಲಾಂಪರಿಹಾ
ಸಭಾಪೀಣೀಂ | ಅಗ್ರಾ ನೀಮನ್ಯಗೃಹಪ್ರವೇಶನೀಂತ್ಯಜಂತಿಭಾರ್ಯಾಂದಶೆಪು
ಪ್ರಮಾತರಂ || || ೫೦ || ಜಗಳವಾಡುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವಳಾಗಿಯೂ, ಮನೆ
ಯ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಕದಿಯುವವಳಾಗಿಯೂ, ಅನ್ಯರಿಗೆ ಅನುಕೂಲಳಾಗಿಯೂ,
ಅನ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಪರಿಹಾಸದ ಮಾತಾಡುವವಳಾಗಿಯೂ, ಪತಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂದೆ
ಭುಜಿಸುವವಳಾಗಿಯೂ, ಅನ್ಯರ ಮನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವವಳಾಗಿಯೂ, ಇ
ರುವ ಭಾರ್ಯೆಯು ಹತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಾಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಳಂತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

ಮೂ|| ದಾಸೀಸೇವಾಗುರೂಪೇತುರಮಾಕಾರ್ಯಮಾಂತ್ರಿಣೀ | ಭೋಜ್ಯ
ಮಾತಾಶಯನೇವಿಶ್ಯಾಸ್ಯಾತ್ಪಡ್ವಿಧಾಸತೀ || || ೫೧ || ಪತಿಪ್ರತಿಯಾದ
ಸ್ತ್ರೀಯು ಗಂಧನಿಗೆ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಚೇತಿಯಂತೆಯೂ, ರೂಪದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ
ದೇವಿಯಂತೆಯೂ, ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಮಾಂತ್ರಿಯಂತೆಯೂ,
ಅನ್ನಪಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯಂತೆಯೂ, ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಳೆಯಂತೆಯೂ,
ಹೀಗೆ ಆರು ಬಗೆಯಾಗಿ ಇರುವಳು || || ೫೨ ||

ಮೂ|| ನವಿಷಂಕದ್ವಿಷಂಯಾತ್ತುಬ್ರಹ್ಮಸ್ವಂವಿಷಮುಚ್ಯತೇ | ವಿಷಮೇಕಾ
ಕಿನಂಹಂತಿಬ್ರಹ್ಮಸ್ವಂಪ್ರಪಂತ್ರಕಂ || || ೫೩ || ಯಾವದನ್ನು ವಿಷವೆನ್ನು
ತ್ತಾರೋ ಅದು ವಿಷವಲ್ಲವು, ಬ್ರಹ್ಮಣರ ಸ್ವತ್ತು ವಿಷವು. ಯಾಕಂದರೆ,
ವಿಷವು ಕೊಂಕುವನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲುವದು. ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವತ್ತು ವಂಶವರಂ
ಪರೆಯನ್ನೇ ಅಳಿಸುವದು || || ೫೪ ||

ಮೂ|| ಏಕಂಹನ್ಯಾನ್ನವಾಹನ್ಯಾ ವಿಷಾರ್ಥಕೋಧನುಷ್ಕತಾ | ಬುದ್ಧಿ

ಬುದ್ಧಿಮತೋತ್ಪನ್ನಾಪ್ತಹನ್ಯಾದ್ರಾಪ್ತೃಂಸರಾಜಕಂ || || ೫೭ || ಬಿಲ್ಲುಗಾ
ರನಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂಬು ಒಬ್ಬನಂ ಕೊಲ್ಲುವದು, ಅಥವಾ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗು
ವದು, ಬುದ್ಧಿಮಂತನಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯು ಅರಸನನ್ನು ರಾ
ಜ್ಯವನ್ನು ಸಹ ಅಳಿಸುವದು || || ೫೮ ||

ಮೂ || ಶತನಿಷ್ಕೃತನಾಥ್ಯಶ್ಚ ಶತಗ್ರಾಮೈಸ್ತು ಭೂಪತಿಃ | ಶತಾಪದೈಶ್ಚ
ವೈದ್ಯಸ್ತು ಶತಶ್ಲೋಕೈಶ್ಚ ಪಂಡಿತಃ || || ೫೯ || ನೂರು ವರಹಾವೃಷ್ಟವನು ಧನಿ
ಕನು, ನೂರು ಗ್ರಾಮಗಳೃಷ್ಟವನು ಅರಸನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನೂರು ಶೇಷಧ ಬಲ್ಲ
ವನು ವೈದ್ಯನು, ನೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕಲಿತವನು ಪಂಡಿತನಾಗುವನು ||

ಮೂ || ಶಕಟಂ ಪಂಚಹಸ್ತಿನ ದಶಹಸ್ತಿನವಾಜಿನಂ | ಗಜಂ ಹಸ್ತಸಹಸ್ರಿ
ಣದುರ್ಜನಂ ದೂರತಸ್ತೈಜಿತ್ || || ೬೦ || ಗಾಡಿಯನ್ನು ಐದು ಮೊಳದೂ
ರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟರವೇಕು, ಕುದುರೆಯು ಹತ್ತು ಮೊಳದೂರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟರವೇಕು,
ಆನೆಗೆ ಸಾವಿರ ಮೊಳದೂರದೊಳರವೇಕು, ದುರ್ಜನನನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿ ಬಿ
ಡಬೇಕು || || ೬೧ ||

ಮೂ || ಪರಿವ್ರಸ್ಯ ವಿಷಂ ಗೋಷ್ಠೀ ವೃದ್ಧಸ್ಯ ತರಾಣೀ ವಿಷಾ | ಅನಭ್ಯಾಸೇ
ವಿಷಂತಾಸ್ತ್ರಮರ್ಜೀರ್ಣಭೋಜನಂ ವಿಷಂ || || ೬೨ || ಬಡವರಿಗೆ ಸಭೆಯು
ವಿಷರೂಪವಹುದು, ಮುದಕನಿಗೆ ಪ್ರಾಯದವಳು ವಿಷವಹುದು, ಅಭ್ಯಾಸವಿ
ಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಷವಹುದು, ತಿಂದ ಅನ್ನ ಜೀರ್ಣವಾಗದಿದ್ದರೆ ಭೋಜನ
ವು ವಿಷವಹುದು, (ಅಂದರೆ) ದರಿವ್ರರು ಮುಂತಾದವರು ಸಭೆ ಮೊದಲಾದವು
ಗಳನ್ನವೇಕ್ಷಿಸಲಾರರು ಭಾವವು || || ೬೩ ||

ಮೂ || ಲಕ್ಷ್ಮೀವೈರ್ಯೋತ್ಪ್ರಿಬಂಧುತಾಭೋಗಭಾಗ್ಯೈ | ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾಬಂ
ಧನಂ ಪಂಚತಾವಾ || ಸರ್ವಂ ಹೈತದ್ವರ್ತತೇ ಹಿಂಸ್ರಾಕಾಗ್ರೈ | ತಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕೇಸಾ
ಧುವಾಕ್ಸಾಂಜ್ಯಮೇತಿ || || ೬೪ || ಐಶ್ವರ್ಯವು, ಸ್ನೇಹವು, ಬಂಧವ್ಯವು,
ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳು, ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳು, ಬಂಧನವು, ಮರಣವು, ಇವೆಲ್ಲಾ
ಮನುಷ್ಯನ ನಾಲಿಗೆ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಇಹವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಳ್ಳವನು ಸುಖ
ವನ್ನೈದುವನು || || ೬೫ ||

ಮೂ || ಅದಾನದೋಷೇಣ ಭವೇದ್ದರಿದ್ರೋದಾರಿದ್ರದೋಷೇಣ ಕರೋತಿ ಪಾ
ಪಂ | ಪಾಪಾದ್ದರಿದ್ರೋಭವತೀಹಮತ್ಯುಃಪುನರ್ಧರಿದ್ರಾಪುನರೇವ ಪಾಪಿ ||
|| ೬೬ || ಮನುಷ್ಯನು ಜನ್ಮಾಂತರದೋಳ್ ದಾನವಂ ಮಾಡದ್ದರಿಂದ ದರಿ
ವ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವನು, ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದ ಪಾಪಿವ್ರನಾಗುವನು, ಪಾಪದಿಂದ

ಮರಳ ದರಿದ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸುವನು. ಆದಕಾರಣ ಪುನಃಪುನಃ ದರಿದ್ರನೂ ಪಾ
ಪಿಷ್ಠನೂ ಆಗುತ್ತಾನಾಗಿ, ಧನವಂತನಾದವನು ದಾನವಂ ಮಾಡಬೇಕೆಂ
ದು ಭಾವವು || || ೫೬ ||

ಮೂ|| ಅತಿಥಿಭಾರ್ಯಾ ಲಕಶ್ಚೈವ ಸ್ತ್ರೀಜನೋನ್ಮತಿಸ್ತಥಾ | ಏತವಿತ್ತಂನ
ಜಾನಂತಿಜಾಮಾತಾಂಜೈವಪಂಚಮಃ || || ೫೭ || ಅತಿಥಿಯು, ಬಾಲಕನು,
ಹೆಂಗಸು, ಅರಸನು, ಅಳಿಯನು, ಈ ಐವರೂ ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಪಪತ್ತಿ
ಯನ್ನರಿಯರು || || ೫೭ ||

ಮೂ|| ದುಷ್ಕೃಂದೇಶಂಕಳತ್ರಂಜಮಿತ್ರಂರಾಷ್ಟ್ರಂಜಬಾಂಧವಂ | ರಾ
ಜಾನಂಜಾಮತಿಮರ್ಯಾ ದೂರತಃಪರಿವರ್ಜಯೇತ್ || || ೫೮ || ದುರ್ಗು
ಣವುಳ್ಳ ದೇಶ, ಭಾರ್ಯೆಯು, ಮಿತ್ರನು, ರಾಜ್ಯವು, ನೆಂಟರು, ಅರಸು ಇವ
ರುಗಳನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿ ಬಿಡಬೇಕು || || ೫೮ ||

ಮೂ|| ಸ್ತ್ರೀಣಾಂಧ್ವಿಗುಣಾಪಹಾರೋಬುದ್ಧಿಶ್ಚಾಪಿಚತುರ್ಗುಣಾ | ಸಾ
ಹಸೃಷ್ಣತ್ಸುಣಶ್ಚೈವಕಾಮೋಷ್ಠಗುಣಉಚ್ಯತೇ || || ೫೯ || ಹೆಂಗಸರಿಗೆ
ಪುರುಷರಿಗಿಂತಲೂ ಆಹಾರ ವಿವೃಡಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಬುದ್ಧಿಯು, ಚತುರ್ಗು
ಣವಾಗಿಹುದು, ಸಾಹಸ ಆರು ಗುಣವಾಗಿಹುದು, ಕಾಮ ವೆಂಟುಪಾಲು ಅಧಿ
ಕವಾಗಿಹುದು || || ೫೯ ||

ಮೂ|| ರಾಜಾರಾಷ್ಟ್ರಕೃತಂಪಾಪಂರಾಜಪಾಪಂಪುರೋಹಿತಃ | ಭ
ರ್ತಾಜಸ್ತ್ರೀಕೃತಂಪಾಪಂಶಿಷ್ಯಪಾಪಂಗುರುಂವ್ರಜೇತ್ || || ೬೦ || ಪ್ರಜೆಗೆ
ಳ ಪಾಪ ಅರಸನನ್ನು, ಅರಸನ ಪಾಪ ಪುರೋಹಿತನನ್ನು, ಹೆಂಡತಿಯ ಪಾಪ
ಗಂಡನನ್ನು, ಶಿಷ್ಯನ ಪಾಪ ಗುರುವನ್ನು, ಹೊಂದುವದು || || ೬೦ ||

ಮೂ|| ಗೀತೆವಾದ್ಯೈತಥಾನ್ಯಜ್ಞೈಸಂಗ್ರಾಮೈಸಂಗಮೈತಥಾ | ಆಹಾರೈವ್ಯ
ವಹಾರೈಚತ್ಯಕ್ತಲಜ್ಞಸ್ಸುಖೀಭವೇತ್ || || ೬೧ || ಗಾಯನದಲ್ಲೂ, ವಾದ್ಯ
ಬಾರಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೂ, ನರ್ತನದಲ್ಲೂ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಗಮ
ದಲ್ಲಿಯೂ, ಆಹಾರದಲ್ಲೂ, ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲೂ ನಾಚಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನಿಗೆ
ಸೌಖ್ಯ ಉಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಧೈರ್ಯದೊಡನೆ ಮಾಡಿ
ದರೆ ಸುಖ ಉಂಟೆಂದು ಭಾವವು || || ೬೧ ||

ಮೂ|| ರೂಪಯವ್ಯನ ಸಂಪನ್ನಾವಿಕಾಲಕಾಲಸಂಭವಾಃ | ವಿದ್ಯಾಹೀ
ನಾನಶೋಭಂತನಿಂಗಂಧಾಯಿವಕಿಂಕುಕಾಃ || || ೬೨ || ರೂಪ ಯವ್ಯನವು
ಳ್ಳವರಾಗಿ, ಸತ್ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರಾದರೂ, ಮನುಷ್ಯರು ವಿದ್ಯಾಹೀನರಾಗಿ
ದ್ದರೆ ಗಂಧವಿಲ್ಲದ ಮುತ್ತುಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸಲಾರರು || || ೬೨ ||

ಮೂ || ತೃಜೆದೆಕೆಂಕುಲಸ್ಯಾರ್ಥಗ್ರಾಮಸ್ಯಾರ್ಥಕುಲಂತ್ಯಜೆತ್ | ಗ್ರಾಮಂಜನಪದಸ್ಯಾರ್ಥಾತ್ತ್ವಾರ್ಥಪೃಥಿವೀಂತ್ಯಜೆತ್ || || ೫೬ || ಒಂದು ಕುಲವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆದರೊಳ್ಳೊಬ್ಬನಂ ಬಿಡಬಹುದು, ಒಂದು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಒಂದು ಕುಲವಂ ಬಿಡಬಹುದು, ಒಂದು ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಯೊಂದುಗ್ರಾಮವಂ ಬಿಡಬೇಕು, ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಬಿಡಬೇಕು ||

ಮೂ || ಕೊಕಿಲಾನಃಂಸ್ವರೂರೂಪಂ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಂತುಯೋಷಿತಾಂ | ವಿದ್ಯಾರೂಪಂತುವಿಪ್ರಾಣಾಂ ಜ್ಞಮಾರೂಪಂತಪಸ್ವಿನಾಂ || || ೫೭ || ಸ್ವರವೇ ಕೋಕಿಲಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಹೆಂಗಳೆರಿಗೆ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವೇ ಸ್ವರೂಪ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಸ್ವರೂಪ, ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಮಯೇ ಸ್ವರೂಪವು || ೫೭ ||

ಮೂ || ದೈವಾಧೀನಂಜಗತ್ಸರ್ವಮಂತ್ರಾಧೀನಂತುದೈವತಂ | ತನ್ಮಂತ್ರಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧೀನಂಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮಮದೇವತಾ || || ೫೮ || ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ದೈವಾಧೀನವು, ದೇವರು ಮಂತ್ರಾಧೀನರು, ಆ ಮಂತ್ರವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧೀನವು, ಆದದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಭೂದೇವತೆಗಳು || || ೫೮ ||

ಮೂ || ಪಿಬಂತಿನಿಧೃಸ್ಯಯವೇವನಾಂಭಃ | ಬಾದಂತಿನಸ್ವಾನಿಫಲಾನಿವೃಕ್ಷಾಃ | ಪಯೋಧರಾಸ್ಸಸ್ಯಮದಂತಿನೈವ | ಪಗೋಪಕಾರಾಯಸತಾಂವಿಭೂತಯಃ || || ೫೯ || ನದಿಗಳು ತಮ್ಮ ನೀರನ್ನು ತಾನೇ ಕುಡಿಯುವದಿಲ್ಲ, ವೃಕ್ಷಗಳು ಫಲಗಳನ್ನು ತಾವೇ ತಿನ್ನುವದಿಲ್ಲ, ಮೇಧಗಳೂ ತಾವು ಬೆಳೆಯಿಸಿದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತಾವೇ ತಿನ್ನುವದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಸತ್ಪುರುಷರೆ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಅನ್ಯರ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ || || ೫೯ ||

ಮೂ || ಪಕ್ಷೀಣಾಂಬಲಮಾಕಾಶಂಮತ್ಸ್ಯಾನಾಮಾದಕಂಬಲಂ | ದುರ್ಬಲಸ್ಯಬಲಂರಾಜಾಬಾಲಾನಾಂರೋಗನಂಬಲಂ || || ೬೦ || ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಆಕಾಶವು ಬಲ, ಮೀನುಗಳಿಗೆ ನೀರು ಬಲ, ದುರ್ಬಲರಿಗೆ ಅರಸನೇ ಬಲ, ಯಳೆಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಳುವದೇ ಬಲ || || ೬೦ ||

ಮೂ || ವೃಶ್ಚಿಕಸ್ಯವಿಷಂಪುಚ್ಛಂಮೃಗೈಕಸ್ಯವಿಷಂಶಿರಃ | ತಕ್ಷಕಸ್ಯವಿಷಂ ದಂಷ್ಠ್ರೈಶರ್ವಾಂಗಂದುರ್ಜನವಿಷಂ || || ೬೧ || ಜೇಳಿಗೆ ಕೊಂಡಿಯೇ ವಿಷ, ನೊಣಕ್ಕೆ ತಲೆಯೇ ವಿಷ, ಹಾವಿಗೆ ಹಲ್ಲು ವಿಷ, ದುರ್ಜನನಿಗೆ ಸರ್ವಾಂಗವೂ ವಿಷವೆ || || ೬೧ ||

ಮೂ || ಪುಸ್ತಕೇಷುಚಯಾವಿದ್ಯಾಪರಹಸ್ತೆಚಯಾದ್ಧನಂ | ಸಮಯತುಪರಿಪ್ರಾಪ್ತಿನಸಾವಿದ್ಯಾನತದ್ಧನಂ || || ೬೨ || ಪುಸ್ತಕಪಾಠವಾದವಿದ್ಯೆಯು

ಅನ್ಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಧನವು, ಇವೆರಡೂ ತನ್ನ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವದಿಲ್ಲ || ೨೯ ||

ಮೂ || ನಶ್ಯತ್ಯನಾಯಕಂಕಾರ್ಯಂತ್ರಥೈವಶಿತನಾಯಕಂ | ಸ್ತ್ರೀನಾಯಕಂತ್ರಥೋನ್ಮತ್ತನಾಯಕಂಬಹುನಾಯಕಂ || || ೩೦ || ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾಥನಿಲ್ಲವೋ, ಮತ್ತು ಹುಡುಗರು, ಹೆಂಗಸರು, ಹುಚ್ಚರು, ಬಹುಜನವು ನಾಥರಾಗುತ್ತಾರೆಯೋ ಆ ಕಾರ್ಯ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವದು || ೩೦ ||

ಮೂ || ಅಭ್ಯಾಸಾನುಗತಾವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಃಕರ್ಮಾನುಸಾರಿಣೀ | ಉದ್ಯೋಗಾನುಗತಾಸಂಪತ್‌ಫಲಂಭಾಗ್ಯಾನುಸಾರಿಣೀ || || ೩೧ || ಅಭ್ಯಾಸವಿದ್ದಂತೆ ವಿಧ್ಯೆ ಇರುವದು, ಕರ್ಮವಿದ್ದಂತೆ ಬುದ್ಧಿ ಇರುವದು, ಪ್ರಯತ್ನವಿದ್ದಂತೆ ಸಂಪತ್ತು ಇರುವದು, ಭಾಗ್ಯವಿದ್ದಂತೆ ಫಲ ಉಂಟಾಗುವದು || ೩೧ ||

ಮೂ || ವಸಂತಯವ್ಯನಾವೃಷ್ಟಾಃಪುರುಷಾಧನಯವ್ಯನಾಃ | ಸೌಭಾಗ್ಯಯವ್ಯನಾನಾರ್ಯಃ ಯುವಾನೋವಿದ್ಯಯಾಬುಧಾಃ || || ೩೨ || ವೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ವಸಂತಕಾಲವೇ ಯವ್ಯನ, ಪುರುಷರಿಗೆ ಧನವೇ ಯವ್ಯನ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸೌಭಾಗ್ಯವೇ ಯವ್ಯನ, ಪಂಡಿತರಿಗೆ ವಿಧ್ಯೆಯೇ ಯವ್ಯನ || ೩೨ ||

ಮೂ || ವೃಥಾವೃಷ್ಟಿಸ್ಸಮುದ್ರೇಚವೃಥಾತ್ಯಪ್ತೇಚಘೋಜನಂ | ವೃಥಾಧನವತೌದಾನಂದಾರಿದ್ರ್ಯಯವ್ಯನಂವೃಥಾ || || ೩೩ || ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಯಿದ ಮಳೆಯು ವೃಥ, ಹಸಿವಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಅನ್ನವು ವೃಥ, ಧನವಂತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ದಾನವು ವೃಥ, ದರಿದ್ರನಿಗೆ ಬಂದ ಯವ್ಯನ ವೃಥ || ೩೩ ||

ಮೂ || ಅರ್ಥಾಗೃಹೆನಿವರ್ತಂತಸ್ತುಕಾನೆಮಿತ್ರಬಾಂಧವಾಃ | ಸುಕೃತಂಪುಷ್ಕೃತಂಜೈವ ಗಚ್ಛಂತಮನುಗಚ್ಛತಿ || || ೩೪ || ಧನವು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತದೆ, ಮಿತ್ರಬಾಂಧವರು ಸ್ತುತಾನದವರಿಗೂ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳೆರಡೂ ಸತ್ತವನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟುತ್ತದೆ || ೩೪ ||

ಮೂ || ತಸ್ಮರಸ್ಯವಧೋದಂಡೋದಾಸೀದಂಡಸ್ತುಮುಂಡನಂ | ಭಾರ್ಯಾದಂಡಃಪೃಥಕ್ಯಾಮಿತ್ರದಂಡಮಭಾಷಣಂ || || ೩೫ || ಕಷ್ಟನಿಗೆ ವಧವೇ ದಂಡನವು, ಚಾಕರಿ ಮಾಡುವವಳಿಗೆ ತಲೆಬೋಳಿಸುವದೇ ದಂಡನವು, ಜೀರಣಿ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುವದೇ ದಂಡಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯು, ಮಾತಾಡದಿರುವದೇ ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯು || ೩೫ ||

ಮೂ || ಪಿತಾಚಋಣವಾಶತ್ರೂತಾಚವ್ಯಭಿಚಾರಿಣೀ | ಭಾರ್ಯಾರೂಪವತೀಶತ್ರೂಪುತ್ರಶತ್ರುರಪಂಡಿತಃ || || ೩೬ || ಸಾಲಗಾರನಾದ ತ

ದೆಯೇ ಶತ್ರುವು, ಹಾದರಗಿತಿಯಾದ ತಾಯಿ ಶತ್ರುವು, ರೂಪವತಿಯಾದ
ಹೆಂಡತಿ ಶತ್ರುವು, ಮೂಢನಾದ ಮಗನು ಶತ್ರುವು || ೭೬ ||

ಮೂ|| ಪಿತಾರಹಿತಿಕಾಮಾರೇ ಭರ್ತಾರಹಿತಿಯಾವ್ವನೆ | ಪುತ್ರೋರಹಿತೇ
ವಾರ್ಧಕೈನಸ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮರ್ಹತಿ || || ೭೭ || ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಬಾ
ಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆ ರಕ್ಷಿಸುವನು, ಯಾವನಲ್ಲಿ ಪತಿಯು ರಕ್ಷಿಸುವನು, ಮುಪ್ಪುನೆ
ಲ್ಲಿ ಮಗನು ರಕ್ಷಿಸುವನು, ಆದದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಯಾವಾಗ್ಯೂ ಸ್ವಾತಂ
ತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ || || ೭೭ ||

ಮೂ|| ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಗೃಹಂಹೈತ್ರಂ ಗರ್ಭಿಣೀಂವೃದ್ಧಬಾಲಕಾಃ | ರಿಕ್ತ
ಹಸ್ತಿನಸೂಪೇಯಾದ್ರಾಜಾನಂದೈವತಂಗುರಾಂ || || ೭೮ || ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ
ವಿರುವ ಮನೆಯನ್ನು, ಪುಣ್ಯಹೈತ್ರವನ್ನು, ಗರ್ಭವತಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು
ವೃದ್ಧರನ್ನು, ಬಾಲಕರನ್ನು, ಅರಸರನ್ನು ದೇವರನ್ನು, ಗುರುವನ್ನು, ನೋಡ
ಲಿಕ್ಕೆ ಶೂನ್ಯರೆಸ್ತನಾಗಿ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಕೂಡದು || || ೭೮ ||

ಮೂ|| ಅಪೊಪ್ರಕೃತಿಸಾದೃಶ್ಯಂಶ್ಲೇಷ್ಠಕೋದುರ್ಜನಸ್ಯಚ | ಮಧುರೈಃ
ಕೊಪಮಾಯಾತಿ ಕರುಣೈರುಪಶಾಮ್ಯತಿ || || ೭೯ || ದುರ್ಜನನಿಗೂ, ಶ್ಲೇ
ಷ್ಠರೋಗಕ್ಕೂ, ಸ್ವಭಾವಸಮವಾಗಿರುವದು ಅಶ್ಲರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹ್ಯಾಗಂದರೆ,
ಮಧುರವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ದುರ್ಜನನು ಹೆಚ್ಚುವನು, ಮಧುರವಾದಪೆ
ದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಶ್ಲೇಷ್ಠವು ಹೆಚ್ಚುವದು, ಖಾರವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವನು
ಶಾಂತನಾಗುವನು, ಖಾರವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಇದು ಶಾಂತವಾಗುವದು ||

ಮೂ|| ಜನಿಕೃಜ್ಞೋಪನೇತಾಜಯಸ್ತು ವಿದ್ಯಾಂಪ್ರಯಚ್ಛತಿ | ಅನ್ನದಾತಾ
ಭಯತ್ರತಾಪಂಚೈತಪಿತರನ್ಮೃತಾಃ || || ೮೦ || ಹುಟ್ಟಿಸುವವನು, ಉಪ
ನಯನ ಮಾಡುವವನು, ವಿದ್ಯೋಪದೇಶ ಮಾಡುವವನು, ಅನ್ನವ ಕೊಡುವ
ವನು, ಅಭಯ ಕೊಡುವವನು, ಈ ಐದು ಜನವೂ ತಂದೆಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ ||

ಮೂ|| ದರಿದ್ರಾಯುಕ್ಯತಂದಾನಂಶೂನ್ಯಲಿಂಗಸ್ಯಪ್ರೇಜನಂ | ಅನಾಥವೈ
ತಸಂಸ್ಕಾರಶ್ಚಾಸ್ವಮೆಧಸಮಾಇವಂ || || ೮೧ || ದರಿದ್ರನಿಗೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ
ದಾನವು, ಶೂನ್ಯವಾದ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರೇಜೆಯು, ಅನಾಥವಾದ ಹೆಣ
ಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕಾರವು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಸ್ವಮೈಧಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದವುಗಳು || || ೮೧ ||

ಮೂ|| ದಾತೃತ್ವಂಪ್ರಿಯವಕ್ತ್ವಂತ್ವಂಧೀರತ್ವಮಾಚತಜ್ಞತಾ | ಅಭ್ಯಾ
ಸಿನನಲಭ್ಯಂತಚತ್ವಾರಸ್ಸಹಜಾಗುಣಾಃ || || ೮೨ || ದಾತೃತ್ವವು, ಹಿತ
ವಾದನುಡಿ, ಧೈರ್ಯವು, ಉಚಿತವ ತಿಳಿಯುವಿಕೆ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳೂ ಮ

ನುಷ್ಕರಿಗೆ ಸಹಜ ಗುಣಗಳಾದದರಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಬರಲಾರವು || ೪೭ ||

ಮೂ || ಉಕ್ತಾಸ್ವಮಲಕಂಪಧ್ಯಂಭುಕ್ತಾಸ್ವತುಬದರೀಫಲಂ | ಕಪಿ
ತ್ಥಂಸದ್ವದಾಪಧ್ಯಂಕದಳೀನಕದಾನಜ || || ೪೮ || ಉಂಣದೆ ಕೊಂಡನೆ
ಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಪಧ್ಯ ಉಂಡು ಬೋರೆಹಂಣು ಪಧ್ಯವು, ಬೇಲದಹಂಣು ಯಾವಾ
ಗ್ಯೂ ಪಧ್ಯವು, ಬಾಳೆಹಂಣು ಯಾವಾಗ್ಯೂ ಅಪಧ್ಯವು || || ೪೯ ||

ಮೂ || ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥನಪ್ರವಹ್ಯಾಮಿ ಯದುಕ್ತಂಗ್ರಂಥಕೊಟಭಿಃ | ಪ
ರೊಪಕಾರಃಪುಣ್ಯಾಯ ಪಾಪಾಯಪರಪೀಡನಂ || || ೫೦ || ಅನೇಕ
ಕೋಟಿ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂಶವು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ
ತ್ತದೆ. ಹ್ಯಾಗಂದರೆ, -ಪರೋಪಕಾರವೇ ಪುಣ್ಯವು, ಪರಾಪಕಾರವೇ ಪಾ
ಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುವದು || || ೫೧ ||

ಮೂ || ದುಷ್ಟಭಾರ್ಯಾಶತಮಿತ್ರಂಭೃತ್ಯೊಹಂಕಾರದೂಷಿತಃ | ಸನೈಜ
ಗೃಹವಾಸೋಮೃತ್ಯುಸ್ಥಾನಂಚತುರ್ವಿಧಂ || || ೫೨ || ದುಷ್ಟಿಯಾದ ಹೆಂಡ
ತಿಯು, ಕುಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಸ್ನೇಹಿತನು, ದುರಹಂಕಾರವುಳ್ಳ ಭೃತ್ಯನು, ಹಾವು
ಸೇರಿದ ಮನೆಯು, ಈ ನಾಲ್ಕು ಮೃತ್ಯುಸ್ಥಾನವಾಗಿವೆ || || ೫೩ ||

ಮೂ || ಯತ್ರವಿದ್ಯಾಗಮೋನಾಸ್ತಿಯತ್ರನಾಸ್ತಿಧನಾಗಮಃ | ಯತ್ರಚಾ
ತ್ಮಸುಖಂನಾಸ್ತಿನಕತ್ರದಿವಸಂವಸೇತ್ || || ೫೪ || ಎಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಲಾಭವಿಲ್ಲ
ವೋ, ಎಲ್ಲಿ ಧನಲಾಭವಿಲ್ಲವೋ, ಎಲ್ಲಿಯಾತ್ಮಸುಖಲಾಭವಿಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲಿ
ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ವಾಸ ಮಾಡಕೂಡದು || || ೫೫ ||

ಮೂ || ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಫಲಾವೇದಾಃದತ್ತಭುಕ್ತಫಲಂಧನಂ | ರತಿಪುತ್ರಫಲಾ
ವಾರ್ಯಃ ಶೀಲವೃತ್ತಫಲಂಶ್ರುತಂ || || ೫೬ || ವೇದಾಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಹೋ
ತ್ರವೇ ಫಲವು, ಧನಕ್ಕೆ ದಾನಭೋಗಗಳೇ ಫಲವು, ಭಾರ್ಯೆಯರಿಗೆ ರತಿ ಪು
ತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿಗಳೇ ಫಲವು, ಶಾಸ್ತ್ರತಿಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸದ್ವೃತ್ತಿಯೇ ಫಲವು || || ೫೭ ||

ಮೂ || ಸ್ವಗೃಹಪೂಜ್ಯತಮೂರ್ಖಃಸ್ವಗ್ರಾಮಪೂಜ್ಯತಮಪ್ರಭಾಃ | ಸ್ವದೇ
ಶಪೂಜ್ಯತರಾಜಾವಿದ್ವಾಃಸರ್ವತ್ರಪೂಜ್ಯತಃ || || ೫೮ || ಮೂರ್ಖನಿಗೆ ತನ್ನ
ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮರ್ಯಾದೆ, ಗ್ರಾಮಾಧಿಪನು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ
ನು, ಅರಸನು ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವನು, ವಿದ್ವಾಂಸನಿಗಾದರೋ
ಸರ್ವದೇಶದಲ್ಲೂ ಪೂಜೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ || || ೫೯ ||

ಮೂ || ಉವಾಸಸಂದಂತ್ರಮಾಲಿನದೂಷಿತಂಬಹ್ಯಾಸಿನಂನಿಷ್ಕರಭಾಷಣಂ
ಚ | ಸೂರೋದಯಚಾಸ್ತವಯಜ್ಞತಾಯಿನಂ ವಿಮುಂಚತ್ಪ್ರೀತಪಿಚಕ್ರಧಾ

ರಿಣಂ || || ಟೀ || ಮಲಿನ ವಸ್ತ್ರವನುಟ್ಟವನನ್ನು, ಹೆಲ್ಲುಜ್ಜಿದ ಮಲಿನ
ದಂತನನ್ನು, ಹೇರಳವಾಗಿ ಯೆನ್ನ ತಿನ್ನುವವನನ್ನು, ಕ್ರೂರ ಮಾತಾಡುವವ
ನನ್ನು ಸೂರ್ಯನ ಉದಯಾಸ್ತಮೆಯ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವವನ್ನು, ವಿಷ್ಣು
ವನ್ನು ಗಲಿರ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವಳು || || ೧೪ ||

ಮೂ || ದೀರ್ಘಶೃಂಗಮನಡ್ವಾಹಂ ನಿರ್ಲಿಂಗಾಂಜಕಾಲಸ್ತ್ರಿಯಂ | ಶೂ
ದ್ರಮಾಹ್ನರಸಂಯುಕ್ತಂ ದೂರತಃ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್ || || ಟೀ || ಉದ್ದವಾದ
ಕೋಡುಳ್ಳ ವೃಷಭವನ್ನು, ನಾಚಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾಲಸ್ತ್ರಿಯನ್ನು, ವಿದ್ಯಾವಂತ
ನಾದ ಶೂದ್ರನಂ ಸಹ ದೂರವಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕು || || ೧೫ ||

ಮೂ || ಮುಖಂ ಪಠ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನಂ ಚ ವಾಚಶ್ಚಂದನಶೀತಳಾಃ | ಹೃದಯಂ
ಕುಟಿಲಂ ನಿತ್ಯಂ ತ್ರಿವಿಧಂ ಧೂರ್ತಲಕ್ಷಣಂ || || ಟೀ || ಮುಖವು ಕಮಲ
ದಂತೆ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿಯೂ, ಮಾತು ಶ್ರೀಗಂಧವಂತೆ ತಂಜೆಗೆಯೂ, ಮನಸ್ಸು
ಸದಾ ಕುಟಿಲವಾಗಿಯೂ, ಈ ಮೇರೆ ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ಇರುವದು, ಧೂರ್ತ
ರ ಲಕ್ಷಣವು || || ೧೬ ||

ಮೂ || ವಸ್ತ್ರಮುಖ್ಯಸ್ತ್ವಿಲಂಕಾರಃ ಸ್ತ್ರೀತಿಮುಖ್ಯಂ ತು ಭೋಜನಂ | ಗು
ಣಮುಖ್ಯಾ ಕುಲವಧೂರ್ವಿದ್ಯಾಮುಖ್ಯಾದ್ವಿಜಾತಯಃ || || ಟೀ || ಅಲಂ
ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತ್ರವು, ಭೋಜನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರವು, ಸ್ತ್ರೀಗೆ
ಗುಣವು ಮುಖ್ಯವು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯು ಮುಖ್ಯವು || || ೧೭ ||

ಮೂ || ಅವೃತಂ ಸುಗುಣಾಭಾರ್ಯಾ ಅವೃತಂ ಬಾಲಜ್ವಲಿತಂ | ರಾಜಸ
ಮ್ರಾನಮವೃತಮವೃತಂ ಸ್ತ್ರೀತಿಭೋಜನಂ || || ಟೀ || ಸುಗುಣವುಳ್ಳ
ಸ್ತ್ರೀ ಅವೃತವು, ಬಾಲಕರ ಮಾತು ಅವೃತವು, ರಾಜಸಮ್ರಾನ ಅವೃತವು
ಸ್ತ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇಕ್ಕಿದ ಭೋಜನ ಅವೃತವು || || ೧೮ ||

ಮೂ || ದುರ್ವೃತ್ತೋ ವಾಸು ವೃತ್ತೋ ವಾಮೋರ್ಘಃ ಪಂಡಿತವಿವವಾ | ಕಾ
ಷಾಯಾಂ ಪೂಜ್ಯಾಣಯತೀಪೂಜ್ಯೋನಸಂಶಯಃ || || ಟೀ || ದುಷ್ಟನಾಗೆ
ಲಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯುಳ್ಳವನಾಗಲಿ, ಮೂರ್ಖನ ಗಲಿ, ಪಂಡಿತನಾಗಲಿ, ಸ
ನ್ಯಾಸಿ ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರದಿಂದಲೂ, ದಂಗೆದಿಂದಲೂ, ಪೂಜ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ ||

ಮೂ || ಉಪಚಾರಕೃತೋ ನಿಜಿಹ್ಯವಚಾರಾಯ ಕಲ್ಪತ | ಪಯಃಪಾನಂ
ಭುಜಂಗಾನಾಂ ಕೇವಲಂ ವಿಷವೃದ್ಧಿ ದಂ || || ಟೀ || ದುಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಉ
ಪಚಾರವು ಅನಿಷ್ಟವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ, ಹಾವು ಹಾಲು ಕುಡಿದಷ್ಟು ವಿಷ
ವೃದ್ಧಿ ಯಾಗುತ್ತದೆ || || ೧೯ ||

ಮೂ 1 | ಮುಖ್ಯಕಾಮಕಾಮೇಶ್ಯಮೂಷಕಾಯಾಚಕಾಸ್ತಥಾ | ಗಣಕಾ
ಗ್ರಾಮೋಚ್ಯವ ಸಪ್ತೈತಪರಭಕ್ಷಕಾಃ || || ೫೬ || ನೋಣ, ಸೊಳ್ಳೆ, ಸೊಳ್ಳೆ,
ಹೆಗ್ಗಣ, ಯಾಚಕರು, ಶ್ಯಾನಭೋಗರು, ಗ್ರಾಮ ಪಟೀಲರು, ಇವರುಗಳು
ಪರಭಕ್ಷರು || || ೫೬ ||

ಮೂ || ಋಣಂಯಾಚ್ಛಾಚವೃದ್ಧತ್ವಂಚಾರಣೋರದರಿದ್ರತಾ | ರೋಗಶ್ಚ
ಷ್ಠಾನ್ನಭಾಕ್ತಿಶ್ಚ ಪೃಷ್ಠಾಕಪ್ಪಾಪ್ರಕೇರ್ತಿತಾ || || ೫೭ || ಸಾಲ, ದೇಹಿ
ಯಂದು ಕೇಳುವಿಕೆಯು, ಮುಪ್ಪು, ಹಾದರ, ಕಳ್ಳತನ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ರೋಗ,
ಬಬ್ಬರು ತಿಂದು ಮಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನುಂಣುವಿಕೆಯು, ಇವೆಂಟೂ ಮಹಾಕಪ್ಪಗಳು ||

ಮೂ || ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣಪಟ್ಟಿನಕಾಶೀಯಾತ್ರಾಯಾತನಚ | ಸೆತುಸ್ನಾನ
ಕಲ್ಪೈರ್ಯಚ್ಚತಫಲಮಾತ್ಮವಂದನೆ || || ೫೮ || ಆರುಸಾರಿ ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣ
ಮಾಡುವದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲ ಉಂಟಾಗುವದೋ ಹತ್ತು ಸಾವಿರಸರ್ತಿ ಕಾ
ಶೀಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲ ಉಂಟೋ ನೂರುಸಾರಿ ಸೇತು
ಸ್ನಾನದಿಂದ ಯಾವ ಫಲ ಉಂಟಾಗುವದೋ ಅವೆಲ್ಲವು ಒಂದು ಸಾರಿ ತಾಯಿ
ಯನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ವಂದನೆಗಳಿಂದ ಮಾಡುವದರಿಂದಂಟಾಗುತ್ತದೆ. || ೫೮ ||

ಮೂ || ನಾನೋದಕಸಮಂದಾನಂದ್ಯಾದತ್ಯಾಸಮಂವ್ರತಂ | ನಗಾಯ
ತ್ಯಾಸರೂಮಂತ್ರೋನಮಾತಾದ್ಯೈವತಂವರಂ || || ೫೯ || ಅನ್ನೋದಕ
ದಾನಗಳಿಗೆ ಸಮವಾದದಾನವಿಲ್ಲ. ದ್ಯಾದಶಿಗೆ ಸಮವಾದ ವ್ರತವಿಲ್ಲ, ಗಾಯ
ತ್ರಿಗೆ ಅಧಿಕವಾದ ಮಂತ್ರವಿಲ್ಲ, ತಾಯಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ದೈವವೂ ಇಲ್ಲ ||

ಮೂ || ರಾಜವತ್ಪತ್ರದಾರಾಶ್ಚ ಸ್ವಾಮಿವನ್ಮಿತ್ರಬಾಂಧವಾಃ | ಆಚಾರ್ಯ
ವತ್ಸಭಾಸ್ತು ರಾಃಭಾಗ್ಯವಂತಸ್ತು ವಂತಿಹಿ || || ೬೦ || ಧನವಂತನನ್ನು
ಭಾರ್ಯಾಪುತ್ರರು ರಾಜನಂತೆ ಸ್ತುತಿಸುವದು, ಮಿತ್ರಬಾಂಧವರು ಪ್ರಭುವಿನಂ
ತೆ ಸ್ತುತಿಸುವದು, ಸಭಾಜನರು ಆಚಾರ್ಯನಂತೆ ಸ್ತುತಿಸುವರು. || ೬೦ ||

ಮೂ || ಕಪಿಲಾಕ್ಷ್ಮೀರಪಾನೇನಬ್ರಹ್ಮಣೀಸಂಗಮೇನಚ | ವೆದಾಕ್ಷರವಿಚಾ
ರಣಶೂದ್ರಶ್ಚಂಡಾಲತಾಂವ್ರಜೆತ್ || || ೬೧ || ಕೊಪ್ಪನು ಕಪಿಲೆಯ ಹಾಲ
ನ್ನು ಕಡಿಯುವದರಿಂದಲೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಂಗಸಿನ ಸಂಗದಿಂದಲೂ, ವೇದಾ
ಕ್ಷರಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುವದರಿಂದಲೂ, ಚಂಡಾಲನಾಗುವನು. ಈ ಕಾರ್ಯಗಳ
ನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶೂದ್ರರು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಭಾವವು.

ಮೂ || ಲೋಕಯಾತ್ರಾಭಯಾಲಂಘ್ಯಾದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಂಧರ್ಮಶೀಲತಾ | ಪಂಚ
ಯಸ್ತಿಸ್ತನ್ನವಿದ್ಯಂತನಕಾರ್ಯಾಕ್ತನಸಂಗಮಂ || || ೬೨ || ಲೋಕಜರ್ವೆಯು,

ಪರಭೀತಿಯು, ನಾಚಿಕೆಯು, ದಾಹ್ಯಾಣ್ಯವು, ಧರ್ಮವೃತ್ತಿಯು, ಈ ಐದು ಗುಣವು ಯಾವನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೋ ಅಂಥವನೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹವಂ ಮಾಡಲಾಗದು ||

ಮೂ || ಬಾಲಸಖಿತ್ಯಮಕಾರಣದಾಸಪ್ರೀತೃವಿವಾದಮಸಜ್ಜನಸೇವಾ | ಗರ್ಭಭಯಾದಮಸಂಸ್ಕೃತವಾಣೀಷಬ್ಧನರೋಲಭಾತಾಮುಪಯಾತಿ ||

ಟೀ|| ಹುಡುಗರೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹವು, ನಿಮಿತ್ತವಿಲ್ಲದೆ ನಗೆಯು, ಹೆಂಗಸರೊಂದಿಗೆ ವಿವಾದವು, ಮಜ್ಜುಜನಗಳ ಸೇವೆಯು, ಕ್ಷೃಯಮೇಲೆ ಹತ್ತುವಿಕೆಯು, ಅಶುದ್ಧವಾದ ಮಾತು ಈ ಆರುಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಅಭವವನ್ನೈದುತ್ತಾನೆ

ಮೂ|| ವಿದ್ವಾನ್ವನವಿಜಾನಾತಿವಿದ್ವಜ್ಞನಪರಿಶ್ರಮಂ | ನಟವಂಧ್ಯಾವಿಜಾನಾತಿಗುರ್ವಿಂಪ್ರಸವವೇದನಾಂ || ||ಟೀ|| ವಿದ್ವಾಂಸರ ಶ್ರಮವನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸನೇ ಬಲ್ಲನು, ಇತರರರಿಯರು. ಅಧಿಕವಾದ ಪ್ರಸವವೇದನೆಯನ್ನು ಬಂಜೆಯು ತಿಳಿಯಲಾರಳು.

ಮೂ|| ತ್ಯಜದುರ್ಜನಸಂಸರ್ಗಂಭಜಸಾಧುಸಮಾಗಮಂ | ಕುರುತೆಪ್ಪಣ್ಯಮಪೂರಾತ್ರಂಸ್ತರನ್ನಿತ್ಯಮನಿತ್ಯತಾಂ || ||ಟೀ|| ಎಲೈ ಸ್ನೇಹಿತನೇ, ದುರ್ಜನ ಸಂಗವಂಜಿಡು, ಸತ್ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದು, ರಾತ್ರಿಹಗಲು ಪುಣ್ಯವಂ ಮಾಡು, ತಾನು ಅಸತ್ಯವೆಂದು ನಿತ್ಯವೂ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಲಿರು ||೧೦೫||

ಮೂ|| ಮಾತಾನಿಂದತಿನಾಭಿನಂದತಿಪಿತಾಭ್ರಾತಾನಸಂಭಾಷತೆ | ಭೃತ್ಯಃ ಕೌಪ್ಯತಿನಾಭಿಗಚ್ಛತಿಸುತಃಕಾಂತಾಜನಾಲಿಂಗತಿ | ತ್ಯಕ್ತಾದೂರತರಂಪ್ರಯಾತಿಚಸುಹೃದ್ಯಾಚ್ಛಭಯಾನ್ನಿರ್ಧನಂ | ತಸ್ಮಾದರ್ಥಯುಪಾರ್ಜಯಾಶುಸತತಂಹೃಥ್ವಜಗದ್ವರ್ತತೆ || ||ಟೀ|| ಧನವಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ತಾಯಿ ನಿಂದಿಸುವಳು, ತಂದೆಯುಪೇಕ್ಷಿಸುವನು, ಸಹೋದರರು ಮಾತಾಡರು, ಸ್ನೇಹಕನು ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವನು, ಮಗನು ಶೀರನು, ಮಾಡದಿಯು ಆಲಿಂಗಿಸಳು, ಯಾಚಿಸುವನೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಸ್ನೇಹಿತನು ದೂರವಾಗಿ ಹೋಗುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಲೋಕವೆಲ್ಲವು ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಂಡಾಡುವದಾಗಿ ಯಾವಾಗ್ಯೂ ಧನವನ್ನೇ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು ||

|| ೧೦೬ ||

ಮೂ || ಸಮುದ್ರಮಥನಾಶ್ಲಭೆ ಹರಿರ್ಲಕ್ಷ್ಮೀಂಹರೋವಿಷಂ | ಭಾಗ್ಯಂ ಫಲಂತಿಸತ್ಯತ್ರನವಿದ್ಯಾನಜಪಾರುಷಂ || ||ಟೀ|| ಸಮುದ್ರವಂ ಕಡೆಯಲೂ ವಿಷ್ಣು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯಂ ಹೊಂದಿದನು. ಶಿವನು ವಿಷವಂ ಪಡೆದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಗ್ಯದಿಂದಲೇ ಫಲವುಂಟಾಗುತ್ತದಲ್ಲದೆ ವಿದ್ಯೆಯೂ ಪಾರುಷವೂ ವ್ಯರ್ಥಗಳು. ||

|| ೧೦೭ ||

ಮೂ|| ಆತುರಬಾಲಕವೃದ್ಧಬ್ರಹ್ಮೈಕಾಂತಜಯೋಗಿನಿ | ನಿಯಮೋನಾಸ್ತಿ
ಸರ್ವತ್ರಸುರಾವಿತಸ್ಕರವಿಹಿ|| ||ಟೀ|| ರೋಗಪೀಡಿತರಲ್ಲಿಯೂ, ಹುಡುಗ
ರಲ್ಲಿಯೂ, ವೃದ್ಧರಲ್ಲಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಯೋಗಿಯಲ್ಲಿಯೂ,
ಮಧ್ಯಮಾಯಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಕಷ್ಟನಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಟನಲ್ಲಿಯೂ, ನಿಯಮವಿಲ್ಲವು.
ಅಂದರೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ ನಡೆಯುವರೆಂ
ದು ಭಾವವು || || ೧೦೪ ||

ಮೂ || ಎಕೋವಾಸಃಪತ್ತನೆವಾವನೇವಾ ಎಕೋಮಿತ್ರಂಭೂಪತಿವಾರ್ತಯಾ
ತಿರ್ವಾ | ಎಕೋನಾರೀಸುಂ ದರೀವಾದರೀವಾ ಎಕೋದೇವಃಕೇಶವೋವಾಶಿವೋವಾ||
ಟೀ|| ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಾದರೂ ವನದಲ್ಲಾದರೂ ವಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಆರಸನಾ
ದರೂ ಸ್ವನ್ಯಾಸಿಯಾದರೂ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಬೇಕು, ಸಾಂದರ್ಭವುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಯ
ನ್ನಾದರೂ ಗುಹೆಯನ್ನಾದರೂ ಶೇರಬೇಕು. ವಿಷ್ಣುವನ್ನಾದರೂ ಶಿವನನ್ನಾ
ದರೂ ಭಜಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ, ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಯರಡತಲ್ಲಿ ಪಂದನ್ನು
ಹಿಡಿಯ ಬೇಕೆಂದು ಭಾವವು || || ೧೦೫ ||

ಮೂ || ಅಜಯಾಸ್ಥಿಮುಷ್ಠಿಕ್ರಾದೈ ಪ್ರಭಾತಾಂಬುಜಹಂಬರ | ಆರಂಭಸ್ಸು
ಮಹಾನಂತಜಾಯತೆಹಿ ಫಲಂಲಭು || ||ಟೀ|| ಕುರಿಹೋತುಗಳ ಒಳಗೆ
ದಲ್ಲಿಯೂ, ಮುಷ್ಠಿಕ್ರಾದ ದಲ್ಲಿಯೂ, ಬೆಳಗಿನ ಮೇಘಾಡಂಬರದಲ್ಲಿಯೂ, ಆರಂ
ಭವಧಿಕವಾಗಿವುದು. ಪರೈವಸಾನದೊಳು ಫಲ ಅಲ್ಪವಾಗುವದು || ೧೦೬ ||

ಮೂ || ಹತಮಶ್ರೀಶ್ರಿಯಾದಾನಂ ಹತಂಸೈನ್ಯಮನಾಯಕಂ | ಹತಾ
ರೂಪವತ್ತೀವಂಧ್ಯಾ ಹಪೂಯುಚ್ಛ್ವಸ್ತಿದ್ರೋಣಿ|| ||ಟೀ|| ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ದಾನವು, ಅನಾಯಕವಾದ ಸೈನ್ಯವು, ಬಂಜೆಯಾದ ರೂಪವತಿ
ಯಾ, ದ್ರೋಣಿಯಿಲ್ಲದ ಯಜ್ಞವು, ಯಿವೆಲ್ಲವೂ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅಂದ
ರೆ, ವೈರ್ಥವೆಂಬ ಭಾವವು || || ೧೦೭ ||

ಮೂ || ಶ್ರೀಮತೂಭಿಕ್ಷುಕಸ್ಯಾಪಿ ಹೃದ್ಯಂಶ್ವಕುರಮಂದಿರಂ | ಹ್ರೀರಾರ್ಣ
ವಹರಿಶೈತ ಶಂಭುರಾಸ್ತೆಹಿಮಾಲಯ || ||ಟೀ|| ಶ್ರೀಮಂತನಿಗಾದರೂ,
ಭಿಕ್ಷುಕನಿಗಾದರೂ, ಮಾವನ ಮನೆಯು ಸಂತೋಷಕರವಾಗಿಹುದು. ಹ್ಯಾ
ಗಂದರೆ, ಹ್ರೀರಸಮುದ್ರದೊಳು ವಿಷ್ಣುವು ಮಲಗಿಹನು. ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ
ಶಿವನಿರುತ್ತಾನೆ || || ೧೦೮ ||

ಮೂ || ಚಿಂತಾಯಾಶ್ಚ ಚಿಂತಾಯಾಶ್ಚ ಬಿಂದುಮಾತ್ರೈವಿಶಿಷ್ಠತಾ | ಚಿಂತಾದಹ
ತಿರ್ನಿರ್ಜೀವಂಚಿಂತಾಬೀವಂತಾಮಪ್ಯಹೋ || ||ಟೀ|| ಚಿಂತೆಗೂ ಚಿಂತೆ

ಗೂ ಬಿಂದು ಮಾತ್ರವೇ ವಿಶೇಷವು. ಹ್ಯಾಗಂದರೆ, ಚಿತ್ರೆಯು ಬೀವಿಲ್ಲದೆ, ವನನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತದೆ, ಚಿಂತೆಯು ಬದಿಹಿರುವವನನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತದೆ, ಇದೇ ವಿಶೇಷವು || ೧೦೧ ||

ಮೂ || ಭವಿತವ್ಯಂಭವತ್ಯವನಾರಿಕ್ಕೇಳೆಫಲಾಂಬುವತ್ | ಅಭವ್ಯಂನ ಭವತ್ಯವಗಜಭುಕ್ತಕಪಿತ್ಥವತ್ || || ೧೦೨ || ತಂನಿಕಾಯೊಳು ನೀರಂ ಟಾಗುವಂತೆ ಆಗತಕ್ಕದ್ದು ಆಗಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆ, ಆನೆ ನುಂಗಿದ ಬೇಲದಹಂ ಣಿನಂತೆ ಅಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇರುವದಿಲ್ಲವು || ೧೦೩ ||

ಮೂ || ನೆಹೈತೊದ್ಯಂತಮಾದಿತ್ಯಂನಾಸ್ತಂಯಂತಂಕದಾಚನ | ನೊಪರೆ ಕ್ತಂನವಾರಿಗ್ಧಂನಮಧ್ಯಂನಭಿಸೂಗತಂ || || ೧೦೪ || ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೂ, ಅಸ್ತಮಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿದಿರುವಾಗಲೂ, ಜಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಲ್ಲಿಯೂ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಕೂಡದು, ಆಕಾಶದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗಲೂ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಲಾಗದು || ೧೦೫ ||

ಮೂ || ವತ್ಸಾನಾಮಭಿದಾನೀಂಜಲಂಘಯೆನ್ನೈವಕರ್ಹಜಿತ್ | ನಾತ್ಮ ನಃಪ್ರತಿಬಿಂಬಂಜನಿರೀಹೈತಾಂಭಸಿಸ್ಥಿತಂ || || ೧೦೬ || ಕರುವುಗಳ ಕಟ್ಟುವ ಹಗ್ಗವನ್ನು ದಾಟಕೂಡದು, ನೀರೊಳಗೆ ತನ್ನನೆರಳನ್ನು ನೋಡಬಾರದು ||

ಮೂ || ನಾಸ್ತಿಯಾಧ್ಯಾರ್ಯಯಾಸಾರ್ಥಂನೈವಾಶ್ವಂತೀಂವಿಲೋಕಯೇತ್ | ಹೈವಂತೀಂಜ್ರಂಭಮಾಣಾಂಜನಪಶ್ಯೆತ್ಸುಖಮಾಸ್ಥಿತಾಂ || ನಾಂಜಯಂತೀ ವ್ಯಕೇನೆತ್ರನಚಾಭ್ಯಕ್ತಾಮನಾವೃತಾಂ || ಪ್ರಸುಪಂತೀಂಸ್ವಕಾಂಭಾರ್ಯಾಂನ ಪುಮಾನವಲೋಕಯೇತ್ || || ೧೦೭ || ಪುರುಷನು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಬಾರದು. ಭೋಜನ ಮಾಡುವಂತಾವಳನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಕೊನುವಲ್ಲಿಯೂ, ಆಕಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವಲ್ಲಿಯೂ, ಕಂಠಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಸಿಕ್ಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿಯೂ, ಯೆರಕೊಂಡು ಇರುವಲ್ಲಿಯೂ, ನಿರ್ವಾಣವಾಗಿ ಇರುವಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೋಡಬಾರದು || ೧೦೮ ||

ಮೂ || ನಾನ್ನಮದ್ಯಾದೇಕವಾಸಾಃ ನವಿವಾಸಾಜಲಂವಿಶೇತ್ | ನೊತ್ಸೃಷ್ಟ ಜೆದವ್ನುನಿಷ್ಕಾಪ್ರೇನಮಾರ್ಗೇನಚಗೊವ್ರಜೇ || || ೧೦೯ || ಒಂದೇ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಟ್ಟು ಭೋಜನ ಮಾಡಕೂಡದು. ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳಗಕೂಡದು, ಉದಕದಲ್ಲಿಯೂ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ದನಗಳ ಗೋಷ್ಠದಲ್ಲಿಯೂ, ಜಲಮಲಗಳಂ ಬಿಡಕೂಡದು || ೧೧೦ ||

ಮೂ || ವಿಷ್ಣುತ್ರಯೋಸ್ಸಮಾತ್ಮಗ್ಗಂಧಿವಾಕುರ್ಯಾದುಬ್ಬುಖಃ | ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖೋರಾತ್ರಾಸಂಧ್ಯಯೋಶ್ಚ ಯಥಾದಿವಾ || || ೬೩ || ಹೆಗಲು ಬಡಗಲ ಮುಖವಾಗಿ ಮಲಮೂತ್ರಗಳಂ ಬಿಡಬೇಕು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿಯೂ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಲಿನಂತೆಯೂ ಬಿಡಬೇಕು || ೧೦೯ ||

ಮೂ || ನಮುಖನಧವೆದಗ್ನಿಂನಗ್ನಾಂನೇಶ್ವತಜ್ಜಿತ್ರಯಂ | ನಾಮಧ್ಯಂ ಪ್ರಶ್ನೇವೆದಗ್ನಾನಚಪಾದಾಪ್ರತಾಪಯೇತ್ || || ೬೪ || ಬಾಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಮೂದಬಾರದು, ಬತ್ತಲೆಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನೋಡಲಾಗದು, ಅಪರಿಶುದ್ಧ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಬಾರದು, ಕಾಲನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಸಬಾರದು || || ೧೧೦ ||

ಮೂ || ನೈಕಸ್ವಪಿಚ್ಛೂನ್ಯಗೃಹೇಶಯಾನಂ ನಪ್ರಬೋಧಯೇತ್ | ನೊದಕ್ಯಾಚಾಭಿಭಾಷೇತನಾ ಪೃಷ್ಠಶ್ಚೋತ್ತರಂವದೇತ್ || || ೬೫ || ಶೋನ್ಯವಾದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯೊಬ್ಬನಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸಕೂಡದು, ನಿದ್ರಿಸುವವನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಬಾರದು, ಮುಟ್ಟುವವಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡಬಾರದು, ಒಬ್ಬರು ಕೇಳದೇ ತಾನಾಗಿ ಯಾತ್ರೆವನ್ನುಡಿಯಕೂಡದು || || ೧೧೧ ||

ಮೂ || ನಾಧಾರ್ಮಿಕೇವಸೆದ್ಧ್ಯಾಮೆ ನವ್ಯಾಧಿಬಹುಳತಥಾ | ನೈಕೇಪ್ರವೇದೈತಾಧ್ವಾನಂನಚಿರಂಪರ್ಮಶೇವಸೇತ್ || || ೬೬ || ಧರ್ಮವೃತ್ತಿಲ್ಲದೆಯೂ ಬಹು ರೋಗವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮೂರಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಕೂಡದು, ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ದಾರಿ ನಡಿಯಲಾಗದು, ಚಿಟ್ಟದಮೇಲೆ ಬಹುಕಾಲ ವಾಸ ಮಾಡಲಾಗದು || || ೧೧೨ ||

ಮೂ || ಉಪಾನಹಾಚವಾಸಶ್ಚ ಸ್ರಜಂಕರಕಮೆವಚ | ಉಪವೀತಮಲಂ ಕಾರಂಧೃತಮನ್ಯೈರ್ನಧಾರಯೇತ್ || || ೬೭ || ಅನ್ಯರಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನೂ, ವಸ್ತ್ರವನ್ನೂ, ಹೂವಿನ ಸರವನ್ನೂ, ತಂಬಿಗೆಯನ್ನೂ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನೂ, ಅಲಂಕಾರವನ್ನೂ ಸಹ ಧರಿಸಕೂಡದು || ೧೧೩ ||

ಮೂ || ವೈರಿಣಂನೊಪಸೇವೆತಸಹಾಯಂಜೈವವೈರಿಣಃ | ಅಧಾರ್ಮಿಕಂತಸ್ತು ರಂಜಪರಸ್ಯಚನಯೋಷಿತಂ || || ೬೮ || ಶತ್ರುವನ್ನು, ಶತ್ರುವಿನ ಸಹಾಯವನ್ನು, ಪಾಪಿಷ್ಠರನ್ನು, ಕಳ್ಳನನ್ನು, ಅನ್ಯನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸಹ ಭಜಿಸಕೂಡದು || || ೧೧೪ ||

ಮೂ || ಹೈತ್ರಿಯಂಪನ್ನೆಗಂಜೈವಬ್ರಾಹ್ಮಣಂಚಬಹುಶ್ರುತಂ | ನಾವಮನೈತಮೈಭೂಷ್ಣಾಕೃತಾನಪಿಕದಾಚನ || || ೬೯ || ಹೈತ್ರಿಯನನ್ನು, ಸರ್ವ

ವನ್ನು, ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪನ್ನನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು, ಬಲವರನ್ನು ಸಹ
ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದತಕ್ಕ ಪುರುಷನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಾರದು || || ೧೦೫ ||

ಮೂ || ಸತ್ಯಂಬ್ರೂಯಾಪ್ರಿಯಂಬ್ರೂಯಾನ್ನ ಬ್ರೂಯಾತ್ಸತ್ಯಮಂಪ್ರಿ
ಯಂ | ಪ್ರಿಯಂಜನಾನ್ಯತಂಬ್ರೂಯಾತ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮಧರ್ಮಗತೀಪರಾಃ ||
ಟೀ || ಸತ್ಯವನ್ನುಡಿಯಬೇಕು, ಇಷ್ಟವಾದ ಮಾತನ್ನಾಡಬೇಕು, ಕೇಳುವ
ವರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟವಾದ ಸತ್ಯವನ್ನುಡಿಯಲಾಗದು, ಇಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಸತ್ಯವ
ನ್ನುಡಿಯಲಾಗದು. ಆದದರಿಂದ ಧರ್ಮಗತಿಯು ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರ್ಪುದು ||

ಮೂ || ಸುಲಭಾಃ ಪುರುಷಾಃ ಲೋಕೇ ಸತತಂ ಪ್ರಿಯವಾದಿನಃ | ಅಪ್ರಿಯಸ್ಯ
ತುಪಥ್ಯಸ್ಯ ವಕ್ತಾಶ್ಚೋತಾಚದುರ್ಲಭಃ || || ಟೀ || ಯಾವಾಗ್ನು ಇಷ್ಟ
ವಾದ ಮಾತನ್ನೇ ನುಡಿಯುವರು ಬಹುಜನ ಶಿಕ್ಷಾವರು, ಕೇಳುವವನಿಗೆ ಅ
ನಿಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಹ್ಲೇಷಕರವಾಗಿಯೂ ಯಿರುವ ಮಾತನ್ನಾಡುವವನು, ಅದೂ
ಕೇಳುವವರು ಸಹ ದುರ್ಲಭರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ || || ೧೦೬ ||

ಮೂ || ಹೀನಾಂಗಾನತಿರಿಕ್ತಾಂಶ್ಚ ವಿದ್ಯಾಹೀನಾನ್ವಯೋಧಿಕಾಃ | ಬಲ
ರೂಪವಿಹೀನಾಂಶ್ಚ ಜಾತಿಹೀನಾಂಶ್ಚ ನಾಹ್ನೇವೇತ್ || || ಟೀ || ಬಡವಾದವ
ರನ್ನಾಗಲಿ, ಅಂಗಹೀನರನ್ನಾಗಲಿ, ವಿದ್ಯಾಹೀನರನ್ನಾಗಲಿ, ಮುದುಕರನ್ನಾ
ಗಲಿ, ಬಲರೂಪಗಳಿಲ್ಲದವನನ್ನಾಗಲಿ, ಜಾತಿಹೀನರನ್ನಾಗಲಿ, ಅಧಿಹ್ಲೇಷವ
ಮಾಡಕೂಡದು || || ೧೦೭ ||

ಮೂ || ಅದ್ವಾರೋಚನಾತ್ತೀಯ್ಯಂಗ್ರಾಮಂವಾವೇಶ್ಯವಾವಿಶೇತ್ | ರಾ
ತ್ರಾಚವೃಹ್ಣಮೂಲಾನಿನಾಶ್ರಯೇಂತಿಮಾನ್ವರಃ || || ಟೀ || ತನ್ನ ಮನೆ
ಯನ್ನದರೂ, ಗ್ರಾಮವನ್ನದರೂ, ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಬೇರೆಮಾರ್ಗದಿಂ
ಪ್ರವೇಶಿಸಕೂಡದು. ರಾತ್ರಿವೇಳೆ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಇರಕೂಡದು. || ೧೦೮ ||

ಮೂ || ವೃಥಾವೈರಂವಿವಾದಂಜನಕುರಾಪ್ಯೈನಚಿತ್ಸಹ | ಅರ್ಥಭಾವೆಪಿ
ತತ್ತ್ವಂಸಾಮನರ್ಥಾಯೈವಕಲ್ಪತೆ || || ಟೀ || ವೈರ್ಥವಾಗಿಯೊಬ್ಬರೊಂ
ದಿಗೆ ವೈರವನ್ನೂ ವಿವಾದವನ್ನೂ ಸಹ ಮಾಡಲಾಗದು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರಯೋ
ಜನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅನರ್ಥವು ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ || || ೧೦೯ ||

ಮೂ || ವಿದ್ಯಾಂರತ್ನಾನಿಧರ್ಮಂಜಞಾಚಂಕೀಲಂಸುಭಾಷಿತಂ | ವಿವಿಧಾ
ನಿಚಲವ್ವಾನಿಸಮಾದೇಯಾನಿಸರ್ವತಃ || || ಟೀ || ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠ
ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ, ಧರ್ಮವನ್ನೂ, ಅಪಾರವನ್ನೂ, ಒಳ್ಳೆ ನಡತೆಯನ್ನೂ, ಒಳ್ಳೆ
ಮಾತನ್ನೂ, ನಾನಾವಿಧ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನೂ ಎಲ್ಲಗಡೆಯಿಂದಲೂ ಸಂಪಾದಿಸ
ಬಹುದು || || ೧೧೦ ||

ಮೂ || ದುಷ್ಟುಲಾಮಾದ್ವಹೆಯಾರ್ಯ ಭಾರ್ಯಮೊಹಾದ್ವಿಜಾತಯಃ | ತೆ
ಹಿಸ್ಯಾನೇವಗೊತ್ರಾಣಿಪ್ರಾಪಯಂತಿಷಶೂದ್ರತಾಂ || || ೬೨ || ಯಾವಬ್ರಾ
ಹ್ಮಣರು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ದುಷ್ಟುಲಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ
ತ್ತಾರೋ ಅವರ ವಂಶದಲ್ಲಿಹುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಶೂದ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ || ೧೪೩ ||

ಮೂ || ಪರಾಯತ್ತಂಹಿಯತ್ಕರ್ಷತ್ಯದ್ಯನ್ನೇವವರ್ಷಯೇತ್ | ಆತ್ಮಯ
ತ್ತಂಹಿಯದ್ಯತ್ಸೂತತ್ತತ್ಕುರ್ಯಾದ್ವಿಜಹ್ವಣಃ || || ೬೩ || ಯಾವಕಾರ್ಯವು
ಪರಾಯತ್ತವಾಗಿಹುದೋ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಬಿಡಬೇಕು. ಸ್ವನಶವಾದ
ದ್ದು ಯಾವದುಂಟೋ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು || ೧೪೪ ||

ಮೂ || ಪರಾಯತ್ತಂಹಿದುಖ್ವಯಸ್ವಾಯತ್ತಂಸುಖಕಾರಣಂ | ಎತದ್ವಿ
ದ್ಯಾನ್ನಮಾಸೇನಲಹ್ವಣಂಸುಖದುಖಯೋಃ || || ೬೪ || ಪರಾಯತ್ತವು ದು
ಖಕರವು, ಸ್ವಾಯತ್ತವು ಸುಖಕರವಾಗಿರ್ಪುದೆಂದು ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಸುಖ ದು
ಖ ಲಹ್ವಣಗಳೆಂ ತಿಳಿವುದು || || ೧೪೫ ||

ಮೂ || ಅದ್ರೋಕ್ಷಣಚಭೂತಾನಾಮಲ್ಪದ್ರೋಹಣವಾಪುನಃ | ಯಾವೃತ್ತಿ
ಸ್ತಾಂಸಮಾಸ್ಥಾಯಿವಿಪ್ರೇರಿವೇದನಾಪದಿ || || ೬೫ || ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನ
ಗುಪತ್ತಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದಾಗ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ದ್ರೋಹವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಅಥವಾ ಸ್ವಲ್ಪ
ದ್ರೋಹವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರಬಾರದು ಯಾವ ವೃತ್ತಿ ಇಹುದೋ ಅದರಿಂದ ಜೀವಿಸ
ಬಹುದು || || ೧೪೬ ||

ಮೂ || ಋತಾಮೃತಾಭ್ಯಾಂಜೀವಿತಮೃತನಪ್ರಮೃತನಮಾ | ಸತ್ಯಾನ್ಮತಾ
ಭ್ಯಾಂಜೀವಿತನಶ್ವಮೃತ್ಯುಕೇದಾಚನ || || ೬೬ || ಬತ್ತಗಳೆಂ ಕುಟ್ಟುವಾಗ
ಬರಗನ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಬೀವಿಸುವದು ಋತವು,
ಅದರಿಂದಲಾದರೂ ಬೀವಿಸಬಹುದು. ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಯಾಚಿಸದೆ ಇರುವದು
ಅಮೃತವು, ಅದರಿಂದಲೂ ಬೀವಿಸಬಹುದು. ಅಥವಾ ಯಾಚನಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ
ಲಾದರೂ ಕೃಷಿಯಿಂದಲಾದರೂ ವರ್ತಕತನದಿಂದಲಾದರೂ ಬೀವಿಸಬಹುದು.
ಶ್ವಮೃತ್ತಿಯಾದ ಚಾಕರಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಯಾವಾಗ್ಯೂ ಬೀವಿಸಬಾರದು ||

ಮೂ || ವಿಪ್ರಾಣಾಂಜ್ಞಾನತೋಜ್ಞೈಸ್ಸಂಪ್ರಿಯಾಣಾಂತುವೀರೃತಃ ||
ವೈಶ್ಯಾನಾಂಧನಧಾನ್ಯಾಭ್ಯಾಂಶೂದ್ರಾಣಾಮೇವಜನ್ಮತಃ || || ೬೭ || ಬ್ರಾ
ಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು ದೊಡ್ಡವನು, ಹತ್ತಿಯರಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳವ
ನು, ವೈಶ್ಯರಲ್ಲಿ ಧನಧಾನ್ಯವುಳ್ಳವನು, ಶೂದ್ರರಲ್ಲಿ ಆಯಸ್ಸು ಅಧಿಕವಾದವನು
ಇವರೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠರೆಂದಿರುವರು || || ೧೪೭ ||

ಮೂ|| ಧನಂಬಂಧಾತ್ಮವಯಸೀಕರ್ಮವಿದ್ಯಾಚಪಂಚಮಾ | ಎತಾನಿಮಾ
ನಸ್ಥಾನಾನಿಗರಿಯೊಹ್ನುತರೂತ್ತರಂ || || ೬೩ || ಧನವು, ಬಂಧಾತ್ಮವು
ವಯಸ್ಸು, ಕರ್ಮವು, ಐದನೇದು ವಿದ್ಯೆಯು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬಹುಮಾನದ ಸ್ಥಾ
ನಗಳು ಮತ್ತು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅಧಿಕವಾಗಿಹುದು || || ೧೪೩ ||

ಮೂ|| ತತುಣಂಸರ್ವಪಶಾಕಂನವೊದನಂಪಿಚ್ಛಿಲಾನಿಚದಧೀನಿ | ಅಲ್ಪ
ಪ್ರಯಣಸುಂದರಿಗ್ರಾಮ್ಯಜನೋವ್ಯವ್ಯಮತ್ನಾತಿ || || ೬೪ || ಗ್ರಾಮ
ವಾಸಿಗಳು ಎಳೆಯವಾದ ಕಾಯಿಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಹೊಸ ಅಕ್ಕಿ ಅನ್ನವನ್ನು
ಹೊಸದಾದ ಕೆನೆಮೊಸರನ್ನು ಸಹ ಅಲ್ಪವಾದ ವೆಚ್ಚದಿಂದ ರಾಜಿಯಾಗಿ ಭುಜಿ
ಸುವರು|| || ೧೪೪ ||

ಮೂ|| ವಿದ್ಯಾನಾಮನರಸ್ಯರೂಪಮಖಿಲಂಪ್ರಜ್ಞಸ್ತುಗುಪ್ತಂಧನಂವಿದ್ಯಾ
ಭೋಗಕರೀಯಶಸ್ಸುಪಿಕರೀವಿದ್ಯಾಗುರೂಣಾಂಗುರೂ | ವಿದ್ಯಾಬಂಧುಜನೋ
ವಿದೇಶಗಮನವಿದ್ಯಾಪರಾಜಿತವಿದ್ಯಾರಾಜ ಸುಪ್ರಾಜ್ಞಸೇನುಧನಂವಿದ್ಯಾಪಿ
ಹೀನೇಪಶುಃ || || ೬೫ || ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯೇ ರೂಪವು, ವಿದ್ಯೆಯೇ
ಗುಪ್ತವಾದ ಧನವು, ಪರದೇಶದೊಳು ವಿದ್ಯೆಯೇ ಬಂಧುಜನವು, ವಿದ್ಯೆಯೇ
ಭೋಗ ಯಶಸ್ಸುಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು, ವಿದ್ಯೆಯೇ ದೊಡ್ಡವರಿಗಿಂತಲೂ
ದೊಡ್ಡದು, ವಿದ್ಯೆಯೇ ಪರದೇವತೆಯು, ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಪ್ರಾಜ್ಞ
ನಾಗುವದು, ಧನವಲ್ಲವು. ಒದದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾನೀನನೇ ಪಶುಪ್ರಾಯವಾ
ಗುತ್ತಾನೆ|| || ೧೪೫ ||

ಮೂ|| ಹ್ನಂತಿಶ್ಚೈಕವಚನಕಿಂಕಿಮರಿಭಿಃಕ್ರೋಧೋಸ್ತಿಚಿದ್ಧಿಹಿನಾಂ | ಜ್ಞಾ
ತಿಶ್ಚಿದನೇನಕಿಂಯದಿಸುಹೃದ್ವಿವ್ಯಾಪ್ತಧೈಕಿಂಫಲಂ || ಕಿಂಸರ್ವೈರ್ಯದಿರುರ್ಜ
ನಾಃಕಿಮುಧನೈರ್ವಿದ್ಯಾನವದ್ಯಾಯದಿ | ವ್ರಿಡಾಜ್ಞೈಮುಭೂಷಣೈಸ್ಸುಕವಿ
ತಾಯದ್ಯಪ್ತಿರಾಜೈನಕಿಂ | || ೬೬ || ಹ್ನಮಯುಂಟಾದರೆ ಕವಚವೇತಕೆ,
ಕ್ರೋಧವಿದ್ದರೆ ಶತ್ರುವೇತಕೆ, ಜ್ಞಾತಿ ಯಿದ್ದರೆ ಬಂಕಿಯಾತಕೆ, ಸನ್ಮಿತ್ರನಿ
ದ್ದರೆ ಔಷಧವೇತಕೆ, ದುರ್ಜನನಿದ್ದರೆ ಸರ್ಪಗಳೇತಕೆ, ಒಳ್ಳೆವಿಧೈ ಇದ್ದರೆ
ಧನವೇತಕೆ, ನಾಚಿಗೆ ಯಿದ್ದರೆ ಕುಲಪ್ತಿಯರಿಗೆ ವಡವೆಯಾತಕೆ, ಸುಕವಿತ್ವ
ವಿದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯವೇತಕೆ, ಅಂದರೆ ಹ್ನಮಾದಿಗುಣಗಳೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮಗಳೆಂದು
ಭಾವವು || || ೧೪೬ ||

ಮೂ || ಜಾಡ್ಯಂಧಿಯೊಹರತಿಸಿಂಚತಿವಾಚಿಸತ್ಯಂ | ಮಾನೊನ್ನತಿದಿಶ
ತಿಪಾಪಮಾಪಕರೂತಿ || ಚತುಪ್ರಸಾದಯತಿಹ್ನುತನೊತೀರ್ತಿಂ | ಸತ್ಯಂ

ಗತಿಃಕಥಯಾಕಿನ್ನ ಕರೋತಿಪುಂಸಾಂ || || ಟೀ || ಬುದ್ಧಿಯು ಜಡತ್ವವನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತದೆ, ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಯಿರಿಸುತ್ತದೆ, ಮಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ, ಪಾಪವಂ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನವ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆಯಾಗಿ ಸೆಜ್ಜನ ಸಹವಾಸವು ಯಾವಗುಣಗಳಂ ಸಾಧಿಸುವದಿಲ್ಲವು, ಸರಸ್ವತಗುಣಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವವು || || ೧೪೦ ||

ಮೂ || ದಾರ್ಶನಿಕತ್ವಾನ್ವೃತಪತಿರ್ವಿನಶ್ಯತಿಯತಿಸ್ಸಂಗಾತ್ಸುತೋಲಾಲನಾ ದ್ವಿಪ್ರೊನಧ್ಯಯನಾತ್ಕುಲಂಕುತನಯಾಜ್ಞೇಲಂಖಲೋಪಾಸನಾತ್ | ಹೀರ್ಮದ್ಯಾದನವೆಜ್ಜೆಣಾದಪಿ ಕೃಷಿ ಸ್ನೇಹೇಪ್ರವಾಸಾಶ್ರಯಾತ್ ಮೈತ್ರೀಚಾಪ್ರಣಯಾತ್ಸಮೃದ್ಧಿ ರನಯಾತ್ತ್ಯಾಗಾಪ್ರಮಾದಾಧನಂ || || ಟೀ || ದುರಾಲೋಚನೆಯಿಂದರಸನು, ಸಂಗದಿಂ ಸನ್ಯಾಸಿಯು, ಲಾಲನೆಯಿಂದ ಮಗನು, ವೇದಾಧ್ಯಯನವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವದರಿಂದ ವಿಪ್ರನು, ದುಷ್ಟತ್ರನಿಂದ ಕುಲವು, ದುಷ್ಟರ ಸೇವೆಯಿಂದಾಚಾರವು, ಮದ್ಯದಿಂದ ನಾಚಿಗೆಯು, ನೋಡದೆ ಬಿಡುವದರಿಂದ ಕೃಷಿಯು, ದೂರದೇಶವಾಸದಿಂ ಸ್ನೇಹವು, ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದಿಂ ಮೈತ್ರಿಯು, ಅಧರ್ಮದಿಂ ಸಮೃದ್ಧಿಯು, ವ್ರಯದಿಂದಲೂ, ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಮಾದದಿಂದಲೂ ಧನವು, ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ || || ೧೪೧ ||

ಮೂ || ದಾನಂಭೋಗೋನಾಶಸ್ತಿಸ್ತ್ರೋಗತಯೋಭಸಂತಿವಿತ್ತಸ್ಯ | ಯೋನದದಾತಿನಭುಂಕ್ತೆತಸ್ಯತೃತೀಯಾಗತಿರ್ಭವತಿ || || ಟೀ || ಧನಕ್ಕೆ ದಾನ, ಭೋಗ, ನಾಶ, ಎಂಬದಾಗಿ ಮೂರುಗತಿಗಳಿವೆ, ಯಾವನು ಅದನ್ನು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಕೊಡದೆಯೂ ತಾನು ಅನುಭವಿಸದೆಯೂ ಇರುತ್ತಾನೋ ಅವನ ಧನಕ್ಕೆ ಮೂರನೇ ಗತಿಯೇಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ || || ೧೪೨ ||

ಮೂ || ಯಸ್ಯಾಪ್ತಿವಿತ್ತಂಸನರಃ ಕುಲೀನಸ್ಸಪಂಡಿತಸ್ಸಶ್ರುತವಾಗುಣಜಃ | ಸುವವಕ್ತಾಸಚಚರ್ಚ ನೀಯಸ್ಸೈವೈಗುಣಾಃಕಾಂಕ್ಷನಮಾಶ್ರಯಂತಿ || ಟೀ || ಯಾವನಿಗೆ ಧನವಿದೆಯೋ ಅವನೇ ಸತ್ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು, ಅವನೇ ಪಂಡಿತನು, ಅವನೇ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು, ಅವನೇ ಗುಣಜ್ಞನು, ಅವನೇ ಜನನಾಗಿ ಮಾತಾಪುವವನು, ಅವನೇ ಸುಂದರನು, ಅದದರಿಂದ ಸರಸ್ವತಗುಣಗಳೂ ಧನವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಇವೆ || || ೧೪೩ ||

ಮೂ || ಚತ್ವಾರೋವಿತ್ತದಾಯಾದಾಃಧರ್ಮಗ್ನಿಗೃಹಪತ್ನಿರಾಃ | ಜೈಷ್ಠಪುತ್ರಾವಮಾನೇನತ್ರಯಃಕುಪ್ಯಂತಿಸೋದರಾಃ || || ಟೀ || ಧನಕ್ಕೆ ಧರ್ಮವು, ಅಗ್ನಿಯು, ರಾಜನು, ಕಷ್ಟವು ಎಂಬದಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳುಂಟು. ಇವ

ರುಗಳು ಹಿರಿಯ ಮಗನಿಗೆ ಅವಮಾನವಂ ಮಾಡಿದರೆ, ಕಡಮೆ ಮೂವ್ವರೂ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು || || ೧೪೫ ||

ಮೂ || ದುರ್ಜನಃಪರಿಹರ್ತವ್ಯೋವಿದ್ಯಯಾಭೂಷಿತೋಪಿಸರ್ಃ | ಮಣಿನಾ ಭೂಷಿತಸ್ಸರ್ಪಃ ಕಿಮಸಾನಭಯಂಕರಃ || || ೧೪೬ || ದುಷ್ಟನು ವಿದ್ಯಾ ವಂತನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವನಂ ಬಿಡಬೇಕು. ರತ್ನಭೂಷಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಸರ್ಪ ಭಯಂಕರವಲ್ಲವೆ ? || ೧೪೬ ||

ಮೂ || ಚಾತ್ಯಂಹ್ರೀಮತಿಗಣ್ಯತವ್ರತಪರದಂಭಶ್ಚ ಚಾಕೃತವಂಶೂರೆ ನಿರ್ಘ್ನಣತಾಮುನಾವಿಮತಿತಾದೈನ್ಯಂಪ್ರಿಯಾಲಾಪಿನಿ | ಏಜ್ಞಿಸ್ತವಲಿಪ್ತ ತಾಮುಖರತಾವಕ್ತ ವ್ಯಶಕ್ತಿ ಸ್ಥಿರತತ್ತ್ವೋನಾಮಗುಣೋಭವೆತ್ಸುಗುಣಿನಾಂಯೋ ದುರ್ಜನೈರ್ನಾಂಕಿತಃ || || ೧೪೭ || ನಾಚೆಗೆಯುಳ್ಳವನಲ್ಲಿ ಜಡತ್ವವು, ವ್ರತಶೀಲನಲ್ಲಿ ಡಂಭವು, ಆಚಾರೇಲನಲ್ಲಿ ಕಪಟವು, ಶೂರನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಯತ್ವವು, ಮುನಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಯತ್ವವು, ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವನಲ್ಲಿ ದೀನತ್ವವು, ತೇಜಸ್ವಿಯಾದವನಲ್ಲಿ ಗರ್ವವು, ವಾಚಾಲಕನಲ್ಲಿ ಬಹುಭಾಷಿತ್ವವು, ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳವನಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತಿಯು ಸಹಾ ಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆಯಾಗಿ ದುರ್ಜನರಿಂದ ದೂಷಿಸಲ್ಪಡದೇ ಇರುವ ಸುಗುಣವು ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲವು || || ೧೪೭ ||

ಮೂ || ಏತೇಸತ್ಪುರುಷಾಃಪರಾರ್ಥಘಟಕಾಸ್ವಿರ್ವಾರ್ಥಪರಿತ್ಯಜ್ಯಯಿಸಾ ಮಾನ್ಯಾಸ್ತು ಪರಾರ್ಥಮುದ್ಯಮಭೃತಸ್ವಿರ್ವಾರ್ಥವಿರೋಧನಯಃ | ತೇವಿಾಮಾ ನುಷ್ಕರಾರ್ಹಸಾಃ ಪರಹಿತಂಸ್ವಾರ್ಥಯಾನಿಶ್ಚಿಂತಿಯೇತುಘ್ನಂತಿ ನಿರರ್ಥಕಂ ಪರಹಿತಂತೆಕೇನಜಾನೀಮಹಃ || || ೧೪೮ || ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದರೂ ಪರಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವರು ಸತ್ಪುರುಷರು. ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಇಲ್ಲದೆ ಪರಪ್ರಯೋಜನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವರು ಮಧ್ಯಮರು. ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಅನ್ಯರ ಪ್ರಯೋಜನವಂ ಕೆಡಿಸುವರಥಮರು, ಅವರೇ ನರರಾರ್ಹಸರು. ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನವಂ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅನ್ಯರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವವರೆಂತವರೋ ತಿಳಿಯಲಾರವು || || ೧೪೮ ||

ಮೂ || ಲೋಭಶ್ಚ ದಗುಣೇನಕಿಂಪಿಸಿತುನತಾಯದ್ವಸ್ತಿ ಕಿಂಪಾತಕ್ಯೈಃಸತ್ಯಂಜಿ ತ್ತಪಸಾಜಕಿಂಶುಚಿಮನೋಯದ್ವಸ್ತಿ ತೀರ್ಥನಕಿಂ | ಸೌಜನ್ಯಂಯಾದಿಕಿಂಬಲೆ ನಮಹಿವಾಯದ್ವಸ್ತಿ ಕಿಂಕತ್ಥ ನೈಸ್ಸದ್ವಿದ್ಯಾಯಾದಿಕಿಂಧನ್ಯರಪಯಶೋಯದ್ವಸ್ತಿ ಕಿಂಮೃತ್ಯುನಾ || || ೧೪೯ || ಲೋಭವಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ದುರ್ಗುಣ ಬೇಡವು. ಪಿತೃನತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ಪಾಪವೇತಕೆ ? ಸತ್ಯ ಬಂದಿದ್ದರೆ ತಪದಿಂದೇನು ? ಮನಶ್ಚಿದ್ಧಿ ಇದ್ದರೆ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥದಿಂದೇನು ? ಸೌಜನ್ಯವಿದ್ದರೆ ಬಲದಿಂ ಪ್ರ

ಯೋಜನವೇನು? ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧವಾದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವಿದ್ದರೆ ಬೋಗಳಕೊಳ್ಳಲೇ
ಕೆ? ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಧ್ಯೆ ಇದ್ದರೆ ಧನವೇತಕೆ? ಆಪಕೀರ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಮೃತ್ಯು ಬೇ
ರೆಯೇತಕೆ || ೧೦೪ ||

ಮೂ || ಪದ್ಮಾಕರಂದಿನಕರೂಪಿಕಜಂಕರೂತಿಚಂದ್ರೋವಿಕಾಸಯತಿಕ್ಯೈ
ರವಚಕ್ರವಾಳಂ | ನುಭೃಥಿ ತೋಜಲಧರೂಪಿಜಲಂದದಾತಿಪಂತಸ್ಸಯಂ
ಪರೂತವಿಹಿತಾಭಿಯೋಗಾಃ || || ೧೦೫ || ಸೂರ್ಯನು ಕಮಲಗಳಿಗೆ ವಿಕಾ
ಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರನು ನೈದಿಲೆಗಳಿಗೆ ವಿಕಾಸವನ್ನಿಟ್ಟುತ್ತಾ
ನೆ. ಯಾರೂ ಯಾಚಿಸದೇ ಇದ್ದರೂ ಮೇಘವು ವರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಆದದರಿಂದ
ಸತ್ಪುರುಷರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಪರೋಪಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವರು || ೧೦೫ ||

ಮೂ || ಗಂಭೀರವಿಹಂಗವಿಹಂಗಮಬಂಧನಶ್ಚಿದಿವಾಕರಯೋಗ್ರಹಪೀಡ
ನಂ | ಮತಿಮತಾಂಚಸಮಾಹ್ವ್ಯದರಿದ್ರತಾಂವಿಧಿರಹೋಬಲವಾನಿತಿಮಮತಿಃ ||
೧೦೬ || ಆನೆ, ಸರ್ಪ, ಪಕ್ಷಿ ಇವುಗಳು ಮನುಷ್ಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆಬೀಳುವದ
ನ್ನೂ, ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರಿಗೆ ರಾಹುಪೀಡೆಯುಂಟಾಗುವದನ್ನೂ, ಬುದ್ಧಿ ಮಂತರು
ದರಿನರಾಗಿರುವದನ್ನೂ ನೋಡಿ ದೈವವೇ ಬಲೀಯ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಮೂ || ನೈವಾಕೃತಿಃಫಲತಿನೈವಕುಲಂನಶೀಲಂವಿದ್ಯಾಪಿನೈವನಚಯಶ್ಚಕೃ
ತಾಪಿಸೇವಾ | ಭಾಗ್ಯನಿಪೂರ್ವತಪಸಾಖಲಸಂಚಿತಾನಿ ಕಾಲೆಫಲಂತಿಪುರುಷ
ಸ್ಯಯಥೈವವೃಕ್ಷಾಃ || || ೧೦೭ || ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಆಕಾರವು, ಕುಲವು, ಆಚಾರ
ವು, ವಿದ್ಯೆಯು, ಆಶ್ರಯವು, ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾಗುವದಿ
ಲ್ಲ. ಪೂರ್ವತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಾಗ್ಯವೇ ವೃಕ್ಷಗಳಂತೆ ಆಯಾ
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಫಲ ಪ್ರದವಾಗುತ್ತದೆಯಾಗಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ವೈರ್ಥವೆಂದುಭಾವವು ||

ಮೂ || ಮುಖಂಪ್ರಸನ್ನಂವಿಮಲಾಚದೃಷ್ಟಿಸ್ತಥಾನುರಾಗೋಮಧುರಾಚ
ವಾಣೀ | ಸ್ನೇಹೋಧಿಕಸ್ಸಂಭ್ರಮದರ್ಶನಂಚಸದಾನುರಕ್ತಸ್ಯಜನಸ್ಯಲಕ್ಷಣಂ ||
೧೦೮ || ಮುಖ ಪ್ರಸನ್ನವೆಯು, ಪ್ರಸನ್ನದೃಷ್ಟಿಯು, ೩ ನುರಾಗವು, ಮಧುರ
ವಚನವು, ಅಧಿಕಸ್ನೇಹವು, ಸಂಭ್ರಮದೊಡನೇ ನೋಟವು, ಇವೆಲ್ಲವೂ
ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳ ಜನದ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ || || ೧೦೮ ||

ಮೂ || ಗೊಭಿರ್ಮೈತ್ರ್ಯವೈಶ್ವೇದೈಶ್ಚ ಸತೀಭಿಸ್ಸತ್ಯವಾನಿಭಿಃ | ಅಲಬ್ಧ್ಯರ್ಥಾ
ನಶೀಲ್ಯೈಶ್ಚ ಸಪ್ತಭಿರ್ದಾರ್ಥತಮಹೀ || || ೧೦೯ || ಗೋವುಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ರು, ವೇದಗಳು, ಪತಿವ್ರತೆಯರು, ಸತ್ಯವಂತರು, ದಾತರು, ಧಾರಾಳ ಮನ
ಸ್ಸವುಳ್ಳವರು; ಈ ಎಲ್ಲ ಜನಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯು ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ || ೧೦೯ ||

ಮೂ || ದಾರಾಃಪುತ್ರಾಶ್ಚ ಭೋಗಾಶ್ಚ ಜೀವಿತಂಧನಯವ್ಯನೇ | ಸರ್ವಾಣಿ

ಮಾನ್ಯಸ್ಥಿರಾಣಿಕೀರ್ತಿರಶಾಸ್ಥಿರಾಭಾವಿ || || ೫೬ || ಹೆಂ 'ರು, ಮಕ್ಕಳು
ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳು, ಬದುಕು, ಧನ, ಯವ್ವನ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅನಿತ್ಯಗಳು, ಕೀ
ರ್ತಿಯೊಂದೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರ್ಪುದು || || ೫೭ ||

ಮೂ || ತೃಣಾಲ್ಲಭಾತರಂತೂಲಸ್ಮೂಲಾದಪಿಜಯಾಚಕಃ | ವಾಯುನಾ
ಕಿನ್ನನಿರತೂಸಾಯಾಚೆನ್ನಮಿತಿಚಿಂತಯಾ || || ೫೮ || ತೃಣಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಅರಳೆ ಲಭಾವು, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಯಾಚಕನು ಲಭಾವು, ಆದರೆ, ಗಾಳಿಯು ಆರ
ಳೆಯಂತೆ ಯಾಚಕನಂ ಯೇಕೆ ಹಾರಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ, ಯಾಚಕನಬಳಿಗೆ ಬಂದ
ರೆ ತನ್ನನ್ನೂ ಅವನು ಯಾಚಿಸುವನೆಂದು ಹೆದರಿ ಹಾರಿಸಲಿಲ್ಲ || || ೫೯ ||

ಮೂ || ದುರ್ಜನೋದೋಷಮಾದತ್ತದುರ್ಗಂಧಮಿವಸೂಕರಃ | ಸಬ್ಜನ
ಸ್ಪರ್ಶಮಾದತ್ತಹಂಸಹೈರಮಿವಾಂಭಸಃ || || ೬೦ || ಹಂದಿಯು ದುರ್ಗಂ
ಧವನ್ನೇ ಹುಡುಕುವಂದದಿ ದುರ್ಜನನು ದೋಷವನ್ನೇ ಹುಡುಕಿಲೆಯುವನು,
ಹುಸವು ನಿರೀನದೇಸೆಯಿಂದ ಹಾಲಂತೆಯಿಂದದಿ ಸಬ್ಬರಾಷನು ಸುರವ
ನ್ನೇ ಗ್ರಾಸುವನು || || ೬೧ ||

ಮೂ || ಮೂಲಂಭುಃಕುಗಾಶ್ಚಿಖರಂವಿಕಂಕಾಶ್ಚಾಖಾಃ ಪಂಗಾಃಕುಸು
ಮಾದಿಭೃಂಗಾಃ | ಸಮಾಶ್ರಿತಾಶ್ಚಂದನಶಾಖಿನಾಂಸದಾಪರೂಪಭೋಗಾಯಸಃ
ತಾಂಕರೀರಂ || || ೬೨ || ಶ್ರೀಗಂಧದಾರದಚೇರು ಸರ್ಪಗಳಿಂದಲೂ, ಶಿ
ಖರ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ, ರಂಪಿಗಳು ಕಪಿಗಳಿಂದಲೂ, ಹೂವುಗಳು ತುಂಬಿಗ
ಳಿಂದಲೂ, ಅಶ್ರಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಯಾಗಿ ಅದರಂತೆ ಸಬ್ಬರಾಷರ ಕರೀರವೇಪ
ರೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿರುತ್ತದೆ || || ೬೩ ||

ಮೂ || ಕೋಮಿತ್ರಂದುರ್ಜನಸೈಹಕಪ್ರಿಯೋವಾರಯೋಷಿತಾಂ | ಕೋಛ
ರೋಭ್ರಷ್ಟಶೀಲಾನಾಂಕಶ್ಯತ್ನಾಸ್ತತ್ಸರ್ವದರ್ಶಿನಾಂ || || ೬೪ || ದುರ್ಜನನಿ
ಗೆ ಮಿತ್ರವಾದವನು, ಸೂಳೆಯರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದವನು, ನೀಚನಿಗೆ ಅಧರ್ಮವಾದವನು
ತತ್ಸವಂತಿತಿವಂತಾ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಶತ್ರುವಾದವನು, ಅಂದರೆ ದುಷ್ಟನಿಗೆ ಸ್ನೇಹಿತನೇ
ಇಲ್ಲ, ಯೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ದ್ರೋಹಮಾಡುವನು ಸೂಳೆಯರಿಗೆ ಹಣವೇ ಪ್ರಧಾನ
ವಾದದಿಂದ ಯೆಲ್ಲರೂ ಇಷ್ಟರೂ, ಯೆಲ್ಲರೂ ಅನಿಷ್ಟರು, ನೀಚನು ಸರ್ವ
ಅಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವವನು, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯು ಸರ್ವಸಮನಾದಕಾರಣ
ಅವನಿಗೆ ಶತ್ರುವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವವು || || ೬೫ ||

ಮೂ || ಕೋಪೋವೈನಸ್ವರೋರಾಚಾತಾವೈತರಣೀನದೀ | ವಿದ್ಯಾಕಾ
ಮದಾಧೀನು ಸ್ವಂಪೂಪೊನಂದನಂವನಂ || || ೬೬ || ಕೋಪವು ಯ
ಮಧರ್ಮರಾಯನು, ಆಶೆಯು ವೈತರಣೀನದಿ, ವಿದ್ಯೆಯು ಕಾಮಧೀನುವು,

ಸಂತೋಷವೇ ನಂದನವನವು, ಅದದರಿಂದ ಯಮಲೋಕ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳೆ
ರಡೂ ಮನುಷ್ಯನ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ || ೧೬೦ ||

ಮೂ || ಋಣಪ್ರದಾತಾವೈದ್ಯಶ್ಚ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಸ್ಸಜಲಾನದೀ | ಯತ್ರಜಾಂ
ಗಲಿಕೊನ ಸ್ತಿನತತ್ರದಿವಸಂವಸೆತ್ || || ೬೧ || ಯಾವ ವೂರಲ್ಲಿ ಸಾಲ
ಕೊಡುವನು, ವೈದ್ಯನು, ಧೃತಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಸದಾ ನೀರುಳ್ಳ
ನದಿಯು, ವಿಷವೈದ್ಯನು, ಯಾವರುಗಳಲ್ಲಿವೋ ಅವೂರಲ್ಲಿ ಒಂದುದಿನವಾದ
ರೂ ವಾಸಮಾಡಕೂಡದು || ೧೬೧ ||

ಮೂ || ಕೊತಿಭಾರಸ್ಸಮರ್ಥಾನಾಂಕಿಂದೂರಂವ್ಯವಸಾಯಿನಾಂ | ಕೊ
ವಿಡೆಶಸ್ಸವಿದ್ಯಾನಾಂಕೇಪರಃಪ್ರಿಯವಾದಿನಾಂ || || ೬೨ || ಸಮರ್ಥರಿಗೆ
ಅತಿಭಾರವಾದುದು, ಪ್ರಯತ್ನವುಳ್ಳವರಿಗೆ ದೂರವಾವುದು, ಒಳ್ಳೆ ವಿದ್ಯೆಯು
ಳ್ಳವನಿಗೆ ಪರದೇಶವಾವುದು, ಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಅನ್ಯನಾವನು ||

ಮೂ || ಸ್ನೇಹಮಾಹಾರದಾರ್ಥಮುಹರೋಗೀಪರಿತ್ಯಜೆತ್ | ಶರ್ಕರಾಂ
ಪಾದಟಿಪ್ಪಾಭ್ಯಾಂನೆತ್ರರೋಗೀಪರಿತ್ಯಜೆತ್ || || ೬೩ || ಮೇಹರೋಗವು
ಳ್ಳವನು ಆಹಾರದಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ನೇಹವಂ ಬಿಡಬೇಕು, ಸ್ನೇ
ಹವೆಂದರೆ-ಎಂಣೆಯು ಅನುರಾಗವೂ, ಅರ್ಧ ಭೋಜನದಲ್ಲಿ ಯೆಂಣೆಯು,
ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಯಾವೇಜ್ಞೆಯೂ ಆಗದು. ನೇತ್ರರೋಗವುಳ್ಳವನು, ಕಾಲಿಂದ
ಲೂ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದಲೂ ಶರ್ಕರೆಯಂ ಬಿಡಬೇಕು, ಶರ್ಕರಾ ಅಂದರೆ, ಬೆಣೆ
ಚೆಕ್ಕಲೂ ಸಕ್ಕರೆಯೂ ಅರ್ಥವು, ಅಂದರೆ-ಕಾಲ್ಕಳಿಂದ ಬೆಣೆಚೆಕ್ಕಲಾಗಳನ್ನು
ತುಳಿಯಕೂಡದು, ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ತಿನ್ನಕೂಡದೆಂದು ಭಾವವು || ೧೬೩ ||

ಮೂ || ಯಸ್ಯಾರ್ಥಸ್ತಸ್ಯಮಿತ್ರಾಣಿಯಸ್ಯಾರ್ಥಸ್ತಸ್ಯಬಾಂಧವಾಃ | ಯ
ಸ್ಯಾರ್ಥಸ್ತಪುಮ್ನಾಪೂಜ್ಯೋಯಸ್ಯಾರ್ಥಸ್ತಚಪಂಡಿತಃ || || ೬೪ || ಯಾ
ವನು ಧನವಂತನೋ ಅವನಿಗೆ ಬಹುಜನ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗುವರು, ಅನೇಕರು
ಬಂಧುಗಳಾಗುವರು, ಅವನೇ ಪೂಜ್ಯನಾಗುವನು, ಅವನೇ ಪಂಡಿತನಾಗುವ
ನು, ಅದದರಿಂದ ಸರ್ವವೂ ಹಣದಿಂದಲೇ ಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವವು ||

ಮೂ || ಕೃತಚರಣಾಕಾಮೃತ್ಯುಸ್ತ್ರೀತಾಯಾಂಜಾನಕೀತಥಾ | ದ್ವಾಪ
ರದ್ರಾಪದೀಮೃತ್ಯುಃಕಲಾಮೃತ್ಯುಗೃಹೈಹೈ || || ೬೫ || ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ
ರೇಣುಕೆಯು ಮೃತ್ಯುವು, ತ್ರೀತಾಯಾಗದಲ್ಲಿ ಸೀತಾದೇವಿಯು ಮೃತ್ಯುವು,
ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ದ್ರಾಪದಿಯು ಮೃತ್ಯುವು, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಾದರೋ ಮನೆ ಮ
ನೆಗೂ ಮೃತ್ಯುರೂಪವಾದ ಹೆಂಗಸರಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ, ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಪರ
ಶುರಾಮನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇವೆತ್ತೊಂದುಸಾರಿ ಸಕಲ ಜ್ಞತ್ರಿಯರನ್ನು ಸಂಹ

ರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ರೇಣುಕೆ ಕಾರಣವಾದಳು. ಕ್ರೋಧದಲ್ಲಿ ಸೀತಗೋಸ್ಕರ ಸಕಲ ರಾಕ್ಷಸರನಾಶ ಉಂಟಾಯಿತು. ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದಿಗೋಸ್ಕರ ಹದಿನೇಳು ಅಹೋರಾತ್ರವು ನಾಶವೆನ್ನಿಸಿದಿತು ಎಂದು ಭಾವವು || ||೧೬೫||

ಮೂ || ಕಿಂಕ್ರೂರಂಘಣಿಶ್ಯದಯಂಪುನರಪಿಕಿಂಕ್ರೂರಮಂಗನಾಹೃದಯಂ | ಕ್ರೂರಾತ್ಕ್ರೂರತರಂಕಿಂಪತಿಸುತಧನಹೀನಮಂಗನಾಹೃದಯಂ ||
 ೫೭ || ಕ್ರೂರವಾವದು ಅವದೆಂದರೆ ಸರ್ಪಗಳ ಹೃದಯವು, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕ್ರೂರವು ಅವದೆಂದರೆ ಹೆಂಗಸರ ಮನಸ್ಸು, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕ್ರೂರವಾದವನೆಂದರೆ, ಗಂಡನು ಮಕ್ಕಳೂ ಧನವೂ ಇಲ್ಲದ ಹೆಂಗಸರ ಹೃದಯವು ||೧೬೬||

ಮೂ || ಚಂದನಂಶೀತಲಂಲೋಕೇಚಂದನಾದಪಿಚಂದ್ರಮಾಃ | ತಾಭ್ಯಾಂ ಜೇಶೀತಲತಮಂಸಾಧೂನಾಃ ಹೃದಯಂವಿದುಃ || || ೫೭ || ಲೋಕದೊಳು ಚಂದನವು ಶೀತಲವು, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಚಂದ್ರನು ಶೀತಲನು, ಅವೆರಡಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸತ್ಪುರುಷರ ಮನಸ್ಸು ಶೀತಲವಾಗಿಹುದು || || ೧೬೭ ||

ಮೂ || ತೀರ್ಥೋಪಹುಸ್ತಸ್ತೀರ್ಥೋಗ್ರೀಷ್ಮಕಾಲದಿವಾಕರಃ | ತಾಭ್ಯಾಂ ತೀರ್ಥೋ ತಮಂವನ್ನೈದುರ್ಜನಾನಾಂಹಿಭಾಷಿತಂ || || ೫೭ || ಅಗ್ನಿಯು ತೀರ್ಥವು, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಗ್ರೀಷ್ಮಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನು ತೀರ್ಥವು, ಅವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ದುರ್ಜನರ ಮಾತುಗಳು ತೀರ್ಥಗಳು || ||೧೬೮||

ಮೂ || ನವಿವೇಣನಶಸ್ತ್ರೇಣನಾಗ್ನಿನಾನಜಮೃತ್ಯುನಾ | ಅಪ್ರತೀಕಾರ ಪಾರುಷ್ಯತ್ ಸ್ತ್ರೀಭಿರವಸ್ತ್ರಯಃಕೃತಾಃ || || ೫೭ || ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೆಂಗಸರನ್ನು ವಿಷದಿಂದಲೂ, ಶಸ್ತ್ರದಿಂದಲೂ, ಅಗ್ನಿಯಿಂದಲೂ, ಮೃತ್ಯುವಿಂದಲೂ, ಮಾಡಿದನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಅವುಗಳ ವೇಗಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯುಂಟು, ಇವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಗಳಿಂದಲೇ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು || || ೧೬೯ ||

ಮೂ || ಮಧುರಂಮಧುವೃದ್ವೀಕಾಮಧುರಾಚತಯೋಸ್ಸಿತಾ | ತಾಭ್ಯಾಂ ಶ್ವಮಧುರಂಲೋಕೇಶ್ವನಾನಾಂಸುಭಾಷಿತಂ || || ೫೭ || ಜೇನು ಮಧುರವು, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ದ್ರಾಕ್ಷೆಯು, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಕ್ಕರೆ ಮಧುರವು, ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸತ್ಪುರುಷರ ವಚನಗಳು ಮಧುರವಾದವು || ||೧೭೦||

ಮೂ || ಕಟುನಿಂಬಕಹುಸ್ತಂಖೀವಿಶಾಲಾಯಾಃಫಲಂಕಟು | ತಭ್ಯಾಂ ಕಟುತಮಂಲೋಕೇದುರ್ಜನಾನಾಂಹಿಭಾಷಿತಂ || || ೫೭ || ಬೇವು ಕಹಿ, ಹಾಚ್ಚು ಸೋರೆ ಕಹಿ, ಹಾವುವೆಕ್ಕೆಹಂಣು ಕಹಿಯು, ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ದುರ್ಜನರ ಮಾತು ಕಹಿಯಾಗಿಹುದು || || ೧೭೧ ||

ಮೂ || ಅಹಮೆವಗುರುಸ್ಸುಡಾತುಣಾನಾಮಿತಿಹಾಲಾಹಲಮಾಸ್ತುತಾತದ್ಯ
ಪ್ಯುಃ | ನನುಸಂತಿಭವಾದ್ಯತಾನಿಧಿಯೊಭುವನೆಸ್ತಿನ್ವಜನಾನಿದುರ್ಜನಾನಾಂ |
ಟೀ || ಎಲೈ ವಿಷವೇ ಲೋಕದೊಳು ಕ್ರೂರರಿಗೆಲ್ಲಾ ನಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು
ಗರ್ವಪಡಬೇಡ, ನಿನಗೆ ಸಮಾನಗಳಾಗಿಯಾದರೂ, ಅಥವಾ ಅಧಿಕಗಳಾಗಿ
ಯಾದರೂ ಇರುವಂಥಾ ದುರ್ಜನಗಳ ಮಾತುಗಳು ಬಹಳವಿವೇ ಅಂದರೆ,
ದುಷ್ಕರ ಮಾತುಗಳು ಬಹಳ ಕ್ರೂರಗಳಾಗಿಹವೆಂದು ಭಾವವು || ೧೭೮ ||

ಮೂ || ಅಜ್ಞಸ್ಸುಖಮಾರಾಧ್ಯಸ್ಸುಖಶರಮಾರಾಧ್ಯತೆವಿಶೇಷಜ್ಞಃ | ಜ್ಞಾ
ನಲವದುರ್ದಿದಗ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಪಿನರಂನರಂಜಯತಿ || || ಟೀ || ಮೂಢನನ್ನು
ಸುಲಭದಿಂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬಹುದು. ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನನ್ನು ಅತ್ಯಂತಸುಲಭ
ವಾಗಿ ಸಂತುಷ್ಟಪಡಿಸಬಹುದು. ತಿಳಿದು ತಿಳಿಯದವನನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟನ ಮಾಡು
ವದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಂದಲೂ ಆಗದು || || ೧೭೯ ||

ಮೂ || ಯವ್ಯಸಂದ್ರವ್ಯಸಂಪತ್ತಿಃ ಪ್ರಭುತ್ವಮವಿವೇಕಿತಾ | ಏಕೈಕಮ
ಪ್ರಸರ್ಥಾಯಕಿಮುಯತ್ರಚತುಷ್ಟಯಂ || || ಟೀ || ಯವ್ಯನವು, ಧನ
ವು, ಪ್ರಭುತ್ವವು, ಈ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿಯೊಂದೊಂದೇ ಮನುಷ್ಯನು ಕೆಡಿಸುಗ
ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಶೇರಿ ಇದ್ದರೆ, ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು || || ೧೮೦ ||

ಮೂ || ಬಹೂನಾನಾಪ್ಯಸಾರಾಣಾಂ ಸಮವಾಯೊದುರಾಸದಃ | ತೃಣೈರಾ
ರಭ್ಯತೆರಜ್ಜಸ್ತೆನನಾಗೊಪಿಬದ್ಯತೆ || || ಟೀ || ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅ
ಲ್ಪಗಳಾಗಿ ಇದ್ದರೂ ಅಂತಾ ವಿಷಯಗಳು ಅನೇಕಗಳು ಒಂದಾಗಿ ಶೇರಿದರೆ
ಅದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವೇನೆಂದರೆ, ಸಂಣ ಸಂಣ
ನಾರುಗಳಂ ಶೇರಿಸಿ ಹೊಸಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಹಗ್ಗವು ಆನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ ಉಪ
ಯೋಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದದರಿಂದ ಯಾವದನ್ನಾದರೂ, ಅಲ್ಪವೆಂದೆಣಿಸಿ ಅಲಕ್ಷ್ಯ
ಮಾಡಲಾಗದು || || ೧೮೧ ||

ಮೂ || ಕರ್ಣಯೋಶ್ವಾಪಿದಂತಾನಾಂ ತೃಣಮುರೈಪಯಾಜ್ಯತೆ | ಕಂದೂ
ಯೇನೇಘರ್ಷಣಚಕಿನ್ನುವಾಕ್ಪಾಣಿಮಾನ್ಸರಃ || || ಟೀ || ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ತೀ
ಟೆ ತೀರಿಸುವದಕ್ಕೂ, ಹಲ್ಲುಗಳ ಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಜುಚ್ಚುವದಕ್ಕೂ, ಸಹ ಮನು
ಷ್ಯನಿಗೆ ತೃಣವು ಸಹ ಬೇಕಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಬಾಯಿ ಕೈಗಳೆಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯ
ನುಪಯೋಗಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು || || ೧೮೨ ||

ಮೂ || ನೀಹಾರವತ್ಸಮುಪಯಾತಿಸತಾಂಹಿಲಹ್ರೋಸ್ಸಂವರ್ಧತೇಖರಿ
ವದ್ಭವತಿ ಸ್ಥಿರಾಚ | ಆಯಾತಿಪರೈತವದಪ್ಯಸತಾಂಚಲಹ್ರೋಃ ಪ್ರಾಣಿಯವದ್ಭ
ಜತಿಪಶ್ಯತವನಾಶಂ || || ಟೀ || ಸತ್ಪುರುಷರ ಸಂಪತ್ತು ಮಂಜಿನಂತೆ

ಲಭಾವಾಗಿ ಒಂದು ಶೇರಿ ವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿ ಬಿಟ್ಟದಂತೆವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ
ಪುರ್ದು, ದುಷ್ಕರ ಸಂಪತ್ತು ಪರೈತದಂತೆ ಬಂದು ನೋಡುತಲಿದ್ದಾಗಲೇ
ಮಂಜಿನಂತೆ ನುಕವನ್ನೆದುವದು || ೧೧೭೭ ||

ಮೂ|| ಜೀವನಗ್ರಹಣೆನಮ್ರಾಗ್ಯಹೀತ್ವಾಪುನರುದ್ಧಿ ತಾಃ| ಕಿಂಕನಿಷ್ಠಾಃ
ಕಿಮಾಹೈಶ್ವರ್ಯಾಃ ಫಲೀಯಾಂತ್ರಸ್ಯದುರ್ಜನಾಃ|| || ೧೧೭೮ || ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನವಂ
ಹೊಂದುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಗ್ಗಿ, ಅದು ತಿಕ್ಕಿದ ಕೂಡಲೇ ಗರ್ವಿಸ್ತಾರಾಗುವಂತಾ ದು
ರ್ಜನರು ಜೀವನವೆಂಬ ನೀರನ್ನು ತೆಗದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಲೆಬಗ್ಗಿ
ಅದಂತೆಗದ ಕೂಡಲೇ ತಲೆಯತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಏತಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮಂದರೊ ಅಂಣಂ
ದಿರೊ ತಿಳಿಯದು. ಅಂದರೆ, ಏತಗಳಂತೆಯೇ ದುರ್ಜನರೆಂದುಭಾವವು ||

ಮೂ|| ಶತಪಾಜಾಯತಶೂರಸ್ಸಹಸ್ರಪಾಜಪಂಡಿತಃ | ವಕ್ತಾಶತಸಹಸ್ರ
ಷುಡಾತಾಭವತಿವಾನವಾ || || ೧೧೭೯ || ನೂರೈರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಶೂರನಾಗು
ವನು, ಸಾವಿರ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿಯೊಬ್ಬನು ಪಂಡಿತನಾಗುವನು, ಹತ್ತು ಸಾವಿರ
ಜನರಲ್ಲಿಯೊಬ್ಬನು ವಾಕ್ಯಾತುರ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗುವನು, ದಾತೃತ್ವವುಳ್ಳವನು
ಮಾತ್ರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಇರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು || ೧೧೮೦ ||

ಮೂ|| ದಾತುರ್ವಿಶ್ರತ್ಸಮಾಯಾಂತಿಶತ್ರವೊಪಿಮನಸ್ವಿನಃ | ಆದಾತಾರಂ
ತ್ಯಜಂತೀಹಬಾಂಧವಾಅಪಿಶತ್ಸವತ್ || || ೧೧೮೧ || ದಾತೃತ್ವ ಗುಣವುಳ್ಳವ
ನಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳೂ ಕೂಡ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಲಾಬ್ದನನ್ನು ಬಂಧುಗಳೂ
ಕೂಡ ಶತ್ರುವಿನಂತೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ || || ೧೧೮೨ ||

ಮೂ|| ನವಾಹನೈರ್ನರೂಪೇಣನವಾಸೋಭಿರ್ನಭೂಷಣೈಃ | ವಿಭೂಷ್ಯ
ತೆಪುರ್ವಾಲೋಕವಿದ್ಯಯೈವಹಿಭೂಷ್ಯತೆ|| || ೧೧೮೩ || ಮನುಷ್ಯನು ವಾಹನ
ಗಳಿಂದಲೂ, ರೂಪದಿಂದಲೂ, ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಅಭರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಅಲಂ
ಕರಿಸಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯೆಯೊಂದರಿಂದಲೇ ಭೂಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ || ೧೧೮೪ ||

ಮೂ|| ಚಿರಂತನಭೋಗ್ಯಗ್ರಂಥಭೋಗ್ಯನೀತಿವಾಕ್ಯಾನ್ಯನಿಕಶಃ | ಸಂಗ್ರಹೈ
ರಚಿಕೋಜೀಯ್ಯಾನೀತೀನಾಂಸಾರಸಂಗ್ರಹಃ|| || ೧೧೮೫ || ಪುರಾತನ ಗ್ರಂಥ
ಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕರಣಗಳ ನೀತಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ
ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ನೀತಿಸಾರ ಸಂಗ್ರಹವೆಂಬ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸರ್ವಜನಗಳಿಂದಲೂ
ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಡಲಿ || || ಓಂ-ಪ್ರಿಯೈನಮಃ || || ೧೧೮೬ ||

ಇತಿ-ನೀತಿಸಾರಸಂಗ್ರಹ ಸ್ತುತಾಪ್ತಃ.

